

Neutralumo politika neatitinka Lietuvos interesų

Praėjusią savaitę žinių agentūra AP išplatino žinią (Lietuvos spaudai ją paskleidė BNS), kad spalio 27-ąją Europos Komisija pasisakė už glaudesnius politinius ryšius su Lietuva, Latvija ir Estija. Europos komisija yra Europos Sąjungos (ES) vykdomosios valdžios institucija. Europos Komisija paskelbė prašysianti ES narių vyriausybes įgalinti ją pradėti derybas su Baltijos valstybėmis dėl asocijuotos narystės, vadinamųjų "Europos sutarčių". Šios sutartys užtikrintų nuolatinį politinį dialogą ir bendradarbiavimą švietimo, kultūros ir finansų srityse. "Baltijos jūros regionas yra didelė rinka ir svarbus ekonominės veiklos centras", - sako Europos Komisijos pareiškime. Jame taip pat nurodoma, kad Baltijos šalys, būdamos "plačiais komerciniais vartais į Rusiją", atvers naujas prekybos galimybes augant Rusijos ekonomikai.

ES jau turi laisvos prekybos sutartis su Lietuva, Latvija ir Estija, kurios įsigalios kitų metų sausio 1 dieną.

Lietuvos spaudoje taip pat paskelbtas BNS pranešimas, kad Europos Sąjungos užsienio reikalų ministrai, svarstydami asocijuotos narystės Baltijos šalims suteikimo klausimą, gali iškelti sąlygą - laikytis neutralumo politikos, panašios, kokios laikosi Suomija. Taip pirmadienį, spalio 31 d., pranešęs Didžiosios Britanijos laikraštis "The Independent".

"Mes nustebtume, jeigu taip įvyktų", - pasakė Lietuvos užsienio reikalų ministerijos sekretorius A. Januška, komentuodamas žinių agentūrai BNS šį pranešimą. Pasak jo, vargu ar įmanoma, kad Europos Sąjunga "ga-

lėtų pateikti receptą, kaip laisvos Baltijos valstybės gins savo nacionalinio saugumo interesus". Neutralumo politika neatitinka Lietuvos interesų, ir šiuo klausimu sutaria visos politinės partijos. Tai liudija metų pradžioje pateiktas Prezidento A. Brazausko pareiškimas dėl Lietuvos siekių tapti pilnateise NATO nare bei iki šiol į Vakarų gynybos ir saugumo struktūras orientuota Lietuvos užsienio politika, sakė A. Januška. Jis taip pat pabrėžė, kad "Suomijos modelio pritaikymas dabartinėms Baltijos saugumo problemoms spręsti reikštų Rusijos įtakos sferos pripažinimą de facto". Kaip pastebėjo "Lietuvos rytas" Č. Iškauskas, neutralumo sąvoka labai plati, ir šis reikalavimas komplikuoja Lietuvos stovimą, sakysim, į NATO.

Šią savaitę Liuksemburge įvyko 12 ES šalių užsienio reikalų ministrų susitikimas su kolegomis iš šešių Rytų Europos valstybių - Lenkijos, Vengrijos, Slovakijos, Čekijos, Rumunijos ir Bulgarijos - dėl pastarųjų narystės šioje Sąjungoje. Taip pat dalyvavo nuo kitų metų ES narėmis tapsiančių valstybių - Austrijos, Švedijos, Suomijos ir Norvegijos užsienio reikalų ministrai. Susitarta dėl integracijos procedūros. Ji gali lemti, kad po dvejų metų minėtos Rytų Europos valstybės ir ES pradėtų derybas dėl tikrosios narystės. Vokietijos užsienio reikalų ministras K. Kinkelis šį susitikimą pavadino istoriniu. Liuksemburgo susitikime jis pasakė: "Mes turime suvienyti Europą. Mes norime padėti. Norime vesti šias šalis į ES. Kelias nužymėtas." Rytų Europos atstovams jis sakė: "Privalote daryti viską, kad jūsų šalys galėtų

tapti ES narėmis, o ES turi daryti viską, kad galėtų jus priimti". ES valstybių užsienio reikalų ministrai paragino Rytų Europos valstybes labiau integruotis viena su kita ir labiau kovoti prieš nusikalstamumą bei narkotikų kontrabandą.

Pranešama, kad ES nusprendė įkurti organą, kuris padėtų Rytų Europos valstybėms pereinančiuoju laikotarpiu kaip galima geriau priderinti savo įstatymus prie Vakarų Europos standartų. ES Komisija ketina sudaryti sąrašą pagrindinių įstatymų, kuriuos turėtų priimti valstybės - kandidatės į ES.

ES generalinių reikalų taryba spalio 31-ąją pradėjo svarstyti ES Komisijos pasiūlymą dėl derybų su Baltijos šalimis, norinčiomis įstoti į šią organizaciją.

Vokietijos užsienio reikalų ministro K. Kinkelio nuomone, taryba turėtų patvirtinti derybų su Baltijos šalimis mandatus iki šių metų pabaigos. Tuomet Baltijos šalys galėtų prisijungti prie šešių Rytų Europos valstybių, besiruošiančių narystei ES. ES kol kas neketina paskelbti konkrečių datų, kada Rytų Europos valstybės galėtų būti priimtos į šią organizaciją. Vengrija ir Lenkija, kurios jau pateikė prašymą priimti jas į ES, tikisi tai padaryti iki šio amžiaus pabaigos. ES nenori nustatyti konkrečių datų ir dėl to, kad Vakarų ir Rytų Europos valstybių ekonomikos integracija yra labai sudėtingas procesas. Be to, Pietų Europos valstybės nerimauja, jog priėmus į ES Rytų Europos valstybes, gali pasikeisti jėgos balansas.

Darius Žvelgaitis

Šioje EPA-Eltos nuotraukoje matome JAV gynybos ministrą W. Perry (kairėje) su kolega iš Didžiosios Britanijos M. Rifkind prie įėjimo į Pentagoną. Per jų pokalbį šią savaitę svarstytos Europos saugumo, Bosnijos, NATO ir Persų įlankos problemos.

Neseniai - spalio pradžioje - M. Rifkind lankėsi Vilniuje, kur susitiko su Lietuvos krašto apsaugos ministru L. Linkevičiumi. O spalio pabaigoje L. Linkevičių Pentagoną priėmė J. Perry.

ELI

Bendradarbiausime su JAV gynybos ir karinių santykių srityje

Spalio 28 dieną Pentagono JAV gynybos sekretorius W. Perry ir Lietuvos krašto apsaugos ministras L. Linkevičius pasirašė memorandumą dėl dvejų šalių bendradarbiavimo gynybos ir karinių santykių srityje.

Grįžęs į Vilnių L. Linkevičius spaudos konferencijoje pabrėžė, kad JAV - penktoji NATO valstybė, su kuria Lietuvą pasirašė karinio ben-

dradarbiavimo memorandumą. Ministras sakė, kad Pentagono buvo patvirtinta, jog JAV parems taikos palaikymo Baltijos batalioną. JAV Kongresas yra svarstęs 10 mln. dolerių paramos galimybę. Kongrese dėl NATO plėtimosi nebediskutuojama. Jokia kita trečia valstybė negali būti kliūtis naujų narių stojimui į NATO.

ELI

Britanijos bankininkai ir biznierių pasiryžę dirbti Lietuvoje

Kaip "EL" trumpai pranešė praėjusiame numeryje, Lietuvos ministras pirmininkas A. Šleževičius keturias dienas viešėjo Škotijoje ir Anglijoje. Vizito programoje daug laiko skirta susitikimams su Britanijos bankininkais, biznieriais, aptartos dvejų šalių bendradarbiavimo perspektyvos, investicijų galimybės Lietuvoje. Pateikiame išsamesnį pranešimą ta tema, parašytą remiantis Eltos pranešimais.

Edinburge A. Šleževičius ir jį lydėję Lietuvos atstovai susitiko su žinomo banko "Royal Bank of Scotland" vadovais. Tai buvo antrasis toks susitikimas. Pirmasis su šio banko atstovais neseniai įvyko Vilniuje. Škotų bankininkai numatė atidaryti "Royal Bank of Scotland" filialą Lietuvoje. Žinodami apie Tarptautinio valiutos fondo patvirtintą Lietuvos vyriausybės ekonominės politikos memorandumą, škotai norėtų dalyvauti realizuojant kai kuriuos mūsų ekonomikos plėtros projektus. Nors iš pradžių daugiau buvo klausinėjama apie projektus, kuriems garantijas duos Vyriausybė, manoma, kad Škotijos banko planai plėsis. Todėl lapkričio mėnesį "Royal Bank of Scotland" delegacija vėl lankysis Lietuvoje.

Škotijos finansų bei prekybos firmos susidomėjusios dar vienu projektu. Škotija turi daug uostų, aktyviai plėtoja laivininkystę, krovinių pervežimus jūra. Apie Lietuvos sąlygas ir galimybes šioje srityje ilgai buvo klausinėjamas Lietuvos susisiekimo ministras J. Biržiškis, nes škotų kompanijos galvoja savo krovinių

gabenimui į Rusiją ir Rytus panaudoti Klaipėdos uostą. Pripažinta, kad uosto apkrovimas, gabenant krovinius į Rytus, bei atitinkamos investicijos Lietuvoje būtų laukiami.

Preštiviko mieste Lietuvos delegacija aplankė korporacijos "British Aerospace" gamyklas. Čia surenkami moderniausi trumpų ir tolimų nuotolių keleiviniai lėktuvai. Didžiosios Britanijos lėktuvų statytojai siūlo Lietuvai, kuriai aktualu pakeisti senus sovietinius lėktuvus, net kelių kategorijų civilinius oro lainerius: įvairių dydžių ir nuotolių. Britai yra susidomėję ir Lietuvos aviacijos pramone. Į bendrus projektus būtų galima įtraukti Prienų aviacijos gamyklą. Lietuvoje galima būtų gaminti kai kurias detales, galbūt ir remontuoti užsienio firmų lėktuvus. Anglijos kompanijos galėtų padėti abiem Lietuvos civilinės aviacijos kompanijoms tiriant rinką bei aptarnaujant tarptautines linijas. "British Aerospace" atstovai pakviesti į Lietuvą tėti derybas.

Londono kelių dešimčių Didžiosios Britanijos firmų atstovai susitiko su Lietuvos vyriausybine delegacija Didžiosios Britanijos užjūrio prekybos taryboje. Pokalbis užtruko daugiau kaip valandą.

Apie būtinybę stiprinti užsienio investicijų garantijas naujais įstatymais ministrui pirmininkui A. Šleževičiui kalbėjo Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko (EBRD) vadovai. Šis bankas globoja didžiausius šiandienos

Nukelta į 2 psl.

Teisėjai rašo nuosprendį žurnalisto V. Lingio nužudymo byloje

Nuosprendis toje garsioje byloje bus paskelbtas lapkričio 10 dieną. Apie tai pranešta priešpaskutiniame Aukščiausiojo Teismo posėdyje, įvykusiame lapkričio 2 d.

Ankstesniame posėdyje valstybės kaltintojas, Lietuvos generalinis prokuroras A. Paulauskas teismamam B. Dekanidzei siūlė skirti išimtinę mirties bausmę. A. Paulauskas kaltino B. Dekanidzė, kad šis subūręs bei vadovavęs nusikaltėlių gaujai, vadinamajai "Vilniaus brigadai", kelis metus terorizavusiai Lietuvos žmones, ir davęs įsakymą nužudyti "Respublikos" žurnalistą V. Lingį dėl jo pilietinės ir žurnalistinės veiklos. B. Dekanidzė apkaltintas ir neteisėtus šaukimo ginklo turėjimu, nes teismo procese buvo teigiama, kad ginklą, kuriuo I. Achremovas nušovė V. Lingį, parūpinęs B. Dekanidzė.

Generalinis prokuroras I. Achremovas siūlė nuteisti kaltėti iki gyvos galvos. Pasak A. Paulausko, šis teismasis aklaivis įvykdė įsakymą nužudyti, tačiau jis padėjo atskleisti nusikaltimą, todėl jo nevertėtų bausti mirties bausme. V. Slavickiui generalinis prokuroras pasiūlė galutinę bausmę - 15 m. laisvės atėmimo ka-
lėjime. Tokia pat bausmė siūlyta nuteisti ir B. Bobičenką.

A. Paulauskas sakė, nors apie nusikaltimą susivienijimą "Vilniaus brigadą" teismieji ir liudytojai kalbėjo nenoriai, ši organizacija nėra mitas ar tardytojų vaizduotės padarinys. Tai patvirtina ne tik menki teismųjų ir liudytojų parodymai, bet ir

Lietuvos bei užsienio spec. tarnybų operatyviniai duomenys.

Lapkričio 2 d. teismo posėdyje paskutinį žodį tarė trys iš keturių teismamųjų: B. Dekanidzė, I. Achremovas ir V. Slavickis. B. Dekanidzė savo pusės valandos kalboje pareiškė nesijaučiąs kaltas dėl jam pareiktų kaltinimų. B. Dekanidzė sakėsi, kad jo nenustebino tokia prokuroro kalba, paremta, pasak jo, ne įrodymais, bet gandai ir prielaidomis, nes jis jau esąs susidūręs su Lietuvos teisėtvarkos pareigūnų savivalde. Teismasis tvirtino, kad akivaizdu, jog I. Achremovas pats susirado žmogžudystės įrankius, bendrininkus, mašiną, pats ėjo į žvalgybą. Tai jis yra šio nusikaltimo organizatorius ir vykdytojas arba bent jau žino tikrąjį žmogžudystės užsakovo vardą. Anot B. Dekanidzės, žmogžudystės užsakovas nėra nustatytas, bet tai tikrai ne jis. Baigdamas B. Dekanidzė pareiškė neprašys nei pasigailėjimo, nei malonės, o tik teisybės.

I. Achremovas sakė, prisipažįstąs įvykdes sunkų nusikaltimą, suprantąs, jog nebeįmanoma ką nors ištaisyti, tačiau labai gailisi ir prašo atleidimo. Žmogžudystę vykdyti jį privertęs B. Dekanidzė, vėl teigė I. Achremovas. Jis pasakė norįs tokios bausmės, kokios nusipelnęs. V. Slavickis iš pradžių atsiprašė V. Lingio artimųjų. Po to pasakė, kad vis dėlto jis pats nežudęs ir nežinojęs, kad bus žudoma. Todėl prašė sušvelninti bausmę. Teismasis B. Bobičenka paskutinį savo žodį pasakys lap-

kričio 10 d., prieš nuosprendį.

Tame pat teismo posėdyje kalbėjo ir du B. Dekanidzės advokatai (kitų gynėjų kalbos buvo išklaustos ankstesniuose posėdžiuose). Advokatas V. Sviderskis kalbėjo dvi valandas. Kaip ir kitų teismamųjų advokatai, jis pradėjo nuo priekaištų spaudai ir ypač "Respublikai", piktnosį per dideliu šios bylos viešumu. Advokatas sakė, jog spaudos pagalba bandoma padaryti taip, kad operatyviniai duomenys būtų pripažinti įrodymais, o taip, anot V. Sviderskio, būdavo elgiamasi tik Stalino laikais. Advokatas prašė B. Dekanidzė, kurį savo kalboje vadino maščiančiu, aukšto intelekto ir prityrusiu žmogumi, išteisingai neįrodžius jo kaltės dėl žurnalisto nužudymo. Trečias B. Dekanidzės advokatas Č. Derameris kalbėjo labai emociškai ir kategoriškai, teismo procesą vadindamas farsu ir "poka-zucha" (lietuviškai - parodomasis procesas). Advokatas irgi išreiškė pasipiktinimą "Respublika". Jis sakė žinąs, jog Vilniuje sprogdinama, šaudoma, tačiau, jo nuomone, tai daro pavieniai asmenys, o ne "Vilniaus brigada". Baigdamas savo kalbą jis prašė B. Dekanidzė išteisingai pagal visus jam pateiktus kaltinimus, o generaliniam prokurorui pasiūlė būti sąžiningam, atsiimti bylą ir grąžinti tardymui papildyti.

Per savaitę trys Aukščiausiojo Teismo teisėjai turi įvertinti gausią teismo medžiagą ir parašyti nuosprendį. Tai nėra paprasta ir lengva.

ELI

Vilniaus grįžimo Lietuvai 55-metį primins paminklas

Gedimino Svitojaus (ELTA) nuotr.

Beveik visą savaitę Vilniuje vyko iškilmingi renginiai, skirti Vilniaus grįžimo 55-osioms metinėms paminėti. Vienas pagrindinių buvo spalio 29-ąją, šeštadienį, Operos ir baletų teatre Vilniuje - ten įvyko iškilmingas minėjimas-koncertas. Jo pradžioje sugiedotas Lietuvos himnas, tylos minute pagerbti žuvusieji už šalies laisvę. Minėjime dalyvavo valstybės vadovai, Seimo ir Vyriausybės nariai, katalikų Bažnyčios hierarchai, istorinio žygio į Vilnių 1939 m. spalio 29 d. dalyviai. Į Antakalnio kapines ant savanorių kapų minėjimo dalyviai nunešė vainikų ir gėlių.

Spalio 30-ąją, sekmadienį, Vil-

niaus Arkikatedroje buvo laikomos šv. mišios už Lietuvą, Vilnių ir vilniečius. Vėliau Jo Eminencija vyskupas J. Tunaitis pašventino 1923 m. susikūrusios ir šiandien veiklą tęsiančios Atsargos karininkų sąjungos vėliavą.

Rasų kapinėse buvo atidengtas paminklas 1919-1920 m. už Vilnių žuvusiems Lietuvos gynėjams (skulptorė N. Gaigalaitė, architektė Ž. Mačionienė). Paminklą pašventino vyskupas J. Tunaitis. Ceremoniale dalyvavę Lietuvos politinių bei visuomeninių organizacijų atstovai, Vilniaus miesto vadovai, vilniečiai padėjo gėlių ant daktaro J. Basanavičiaus ir savanorių kapų.

Britanijos bankininkai ir biznierių pasiryžę dirbti Lietuvoje

Atkelta iš 1 psl.

Lietuvos projektus, tarp jų Būtingės naftos terminalo statybą, tačiau ketina padėti ir Lietuvos privačioms firmoms. Banko pirmasis viceprezidentas Ronas Freemanas pasakė, kad, banko ekspertų nuomone, reformos Lietuvoje vyksta sėkmingai, todėl jos turi būti skatinamos.

Po to buvo aplankytas dar vienas Londono bankas "N. M. Rothschild and Sons", kuris trejus metus palaiko ryšius su Lietuvos banku. Šis Londono bankas taip pat dalyvavo ruošiant Būtingės naftos terminalo projektą.

Apsilankius Didžiosios Britanijos prekybos ir pramonės ministerijoje, paaiškėjo, kad joje du pareigūnai pasiūlyti vien prekybai su Lietuva. Juos pristatydami A. Šleževičiui, Anglijos prekybos ir pramonės ministras Michaelas Heseltine pasakė, kad pagrindinis šių specialistų rūpestis - eksportuoti Didžiosios Britanijos prekes į Lietuvą. Rūpintis Lietuvos

eksportu į Didžiąją Britaniją turi Lietuvos Vyriausybė.

Taip pat įvyko susitikimas su galimais investuotojais Londono banko "Fuji" būstinėje. Tarp paskutiniųjų A. Šleževičiaus susitikimų Anglijos žemėje buvo pokalbis su korporacijos "Philip Communications System" vadovais. Ši firma domisi laisvos ekonominės zonos Zoknių aerouoste projektu, Lietuvos muitinių kompiuterizavimu.

Lapkričio 1 d. A. Šleževičius susitiko su ministru pirmininku J. Major. Susitikime, kuris truko pusę valandos, buvo kalbėta apie Lietuvos ir Rusijos santykius, kaip Rusija reaguotų į Lietuvos pasiūlytas karinio tranzito taisykles. J. Major yra susipažinęs su oficialiais pareiškimais dėl Lietuvos pasiūlytų karinio tranzito taisyklių. Jis pabrėžė, kad karinių ir pavojaus krovinių tranzito taisyklių priėmimas atitinka tiek Lietuvos, tiek Rusijos ir ypač visų Europos valstybių interesus.

Išgelbėti Lietuvos jūrininkai

10 Lietuvos jūreivių išgelbėti Baltijos jūroje, kai jų laivui lapkričio 1 d. per audrą ėmė grėsti pavojus. Apie tai sakoma Lietuvos spaudoje paskelbtame BNS pranešime.

Visi 10 krovinių laivo "Marija" igulos narių sraigtasparniais iškelti iš laivo ir nuskraidinti į Švedijos Ronebiu miestą. "Marijos" igulą iškeliant į krantą, laivas buvo tarptautiniuose vandenyse į šiaurės rytus nuo Danijos Bomholmo salos. Ronebiu policijos duomenimis, 8 lietuviai ir 2 rusai "Marijos" jūreiviai nesužeisti. Lietuvos koordinacinio gelbėjimo centro duomenimis, "Marijos" igula mėgino

pati susidoroti su avarija, kai dėl nežinomos priežasties į triumą pradėjo veržtis vanduo. Tačiau užsikimšus pompoms vamzdynui, laivo pirmagalis netrukus ėmė grimzti. Koordinacinio gelbėjimo centro kapitonas A. Valiukėnas pasakė, kad laivas "Marija" yra vadinamojo "ežero" tipo ir skirtas plaukioti iki 20-ies mylių nuo kranto atstumu. Centro duomenimis, Klaipeidos privačiai bendrovei "Vortika" priklausanti "Marija" gabeno durpių krovinį. "Reuter" pranešimu, jo triumuose buvo mediena. Šį pavasarį Šiaurės jūroje nuskendo kitas "Vortikai" priklausęs "ežero" tipo laivas.

SEPTYNIOS DIENOS

Komunistai Lietuvoje tapo katalikais...

Su trijų dienų vizitu į Lietuvą atvykusius Europos krikščionių demokratų sąjungos atstovus Klausą Franckę ir Goraną Holmstromą priėmė arkivyskupas metropolitas Audrys Juozas Bačkis, buvo surengtas pokalbis su Krikščionių demokratų partijos ir frakcijos Seime nariais, - praneša "Lietuvos rytas" 11 02 Ramunė Sakalauskaitė.

Autorė atkreipia dėmesį į Seimo vadovo Č. Juršeno žodžius, pasakytus susitikime: "Kad ir kas valdytų šalį, visi gerbs bažnyčią". Prabilęs katalikiška tema, Seimo pirmininkas prisipažino, kad "nėra nei krikdeimas, nei tikintis į Dievą". Jis pasakė, kad buvo vienas iš 20 parlamentarų, kurie prisiekdami Seime, nesakė paskutinės eilutės ("Tepada man Dievas" - R. S.). Straipsnyje cituojami ir Č. Juršeno žodžiai: "Esu nepraktikuojantis katalikas". Seimo vadovas kalbėjo, jog dalis komunistų partijos narių tapo stropiais katalikais. Šią žinią nustebe išklaušė svečias iš baskų krašto K. Franckė. Č. Juršenas papasakojo, kad jo žodžius galima paaiškinti vaikystėje įvykusiomis krikštynomis ir pirmąja komunija. "Kad ir kas tu būtum - komunistas ar kas kitas, pirmiausia būk žmogus", - linkėjo tuomet kunigas būsimam Seimo pirmininkui.

"Britai po atostogų ketina nebegrižti"

Taip vadinasi Onos Balčiūnienės straipsnis "Lietuvos aide" 11 02.

Jame rašoma, kad Algirdas Kanapeckas iš Baisogalos leido savo dukrą į Lizdeikos gimnaziją Radviliškyje vien todėl, kad anglų kalbą ten dėstė škotas Bryanas Wallace iš Didžiosios Britanijos. "Gimnazistai nuo pat pirmųjų anglų kalbos pamokų pasijuto naujojo mokytojo "prispausti" - nė vienas su jais nėra taip intensyviai dirbęs, kaip šis škotas. Kiekvieną pamokos minutę visi įtemptai dirba. Per trumpą laiką, - džiaugiasi tėvas, - mokytojas tapo geru mokinių draugu, negailinčiu laiko laisvoms diskusijoms, suprantama, anglų kalba, įvairiausiais klausimais." Ir štai naujiena: mokinių

pamiltas mokytojas liūdnei konstatuoja, jog jis ir dar apie 20 mokytojų iš Didžiosios Britanijos po Kalėdų atostogų tikriausiai nebegriš į Lietuvą. Juos tiesiog žeidžia mūsų Užsienio reikalų ministerijos ekonominės sankcijos. Pasirodo, visiems be išimties Didžiosios Britanijos piliečiams, ar jie būtų komersantai, turistai, ar tiesiog žmonės, labdarinagai dirbantys Lietuvos mokyklose, yra įvestos mokamos (50 JAV dolerių) įvažiavimo vizos. Maža to, šie jauni žmonės, specialiai pas mus atvažiuavę, anglų kalbos moko daugiausia periferijos vaikus, ir iš šių užsieniečių reikalaujama dar 200 litų mokesčio - neįtikėtina! - už teisę dirbti Lietuvoje. Švietimo ministerijoje informavo, kad šiandien trūksta apie 500 vien anglų kalbos mokytojų. Ir tai, kad anglų kalbos specialistai iš Didžiosios Britanijos, JAV bei kitų valstybių šiuo metu dirba Druskininkų (4-ioje mokykloje), Utenos (6), Vilniaus (6), Pakruojos (2), Prienų (3), Jurbarko, Kelmės, Kėdainių, Molėtų ir kitose (iš viso 41 mokykloje), yra tiesiog Dievo dovana. Dar mūsų vaikus taikomosios ekonomikos moko irgi anglų kalba penki Taikos korpuso savanoriai. Į to skandalingo klausimo verpetą įsisukęs net pats premjeras, liepęs išnagrinėti tą problemą ir pateikti pasiūlymus.

Nelaimė Rygoje

Lietuvos dienraščiai aprašė nelaimingą atsitikimą, įvykusį Rygoje, kuriame įpainiotas Lietuvos KAM priklausantis sraigtasparnis MI-8.

"Dienoje" 11 02 Gerimanto Šeštoko straipsnyje "Tragedija Rygoje: žmogus nukrito nuo 110 m aukščio tilto atamos" rašoma: "Prieš kurį laiką buvo nustatyta, kad pradėjo blogai veikti jauniausio Latvijos sostinės Venšu tilto per Dauguvos upę piloto tvirtinimo mechanizmas, kuris įtempais plieniniais lynais laikė tiltą. Norint pagerinti dirbus, buvo reikalingas galintis sraigtasparnis. Latviai tokio neturėjo, todėl kreipėsi pagalbos į Lietuvos KAM. Operacija buvo patikėta prityrusiems lakūnams K. Maskoliūniui, V. Chrapučui ir P. Noreikai. Tačiau dar prieš darbų pradžią igulos vadas K. Maskoliūnas pareiškė, kad užduotis sunkiai įvykdoma, nes pūtė

labai stiprūs vėjai. Vis dėlto buvo nutarta remonto darbus pradėti.

Apie 11 valandą prie sraigtasparnio trosu buvo prikabinas pirmas kroviny - tiltų lynų įtempimo mechanizmas ir suvirinimo aparatas... MI-8 palengva pradėjo kilti į viršų. Ir tada įvyko tragedija - kroviny užkliudė atramos aikštelėje buvusį "Rygos tiltų" priežiūros skyriaus viršininką Olegą Kluškovą, kuris nukrito ant tilto važiuojamosios dalies ir žuvo...

Įvykis tiriamas. Tačiau, kaip vakar mums pranešė Rygoje leidžiamo laikraščio "Diena" korespondentė Džintria Abolinia, komisija jau nustatė, kad Lietuvos lakūnų kaltės šioje tragedijoje nėra. Peržiūrėjus vaizdo įrašą, kuris buvo daromas darbo metu, aiškiai matyti, kad inžinierius Olegas Kluškovas ant siauros atramos viršūnės dirbo neprisirišęs saugos diržais. Pažeistos saugumo technikos taisyklės ir tapo tragedijos priežastimi."

Dar kartą apie storulius

Sekmadienį naktį "Kolegų" kavinės grindys galėjo ir įlūžti - čia vyko I-asis tarptautinis storulių šokių maratonas, - rašoma "Pirmadienijje" Nr. 43 Dariaus Jakulevičiaus straipsnyje "Nuvarytų storulių nenušauka..."

Spalio 22-osios vakarą, 19.50 val., šokių maratone startavo 15 storulių porų. Maratonas buvo paskelbtas tarptautiniu, nes su Lietuvos storulėmis šoko ir trys stori estai... Pagal maratono nuostatus, šokti galėjo mažiausiai 25 kg viršsvorį turintys žmonės, pateikę gydytojo pažymą, kad šokdami nepakratytų kojų.

Tą naktį storuliai šoko, trypė net 8 valandas ir 20 minučių. Galiausiai liko keturios ištvermingiausios poros. Draugiškai pasitarę, storuliai nusprendė, kad ilgiau neberizikuos - prizus, dviejų asmenų kelionę į Čekiją, sulankstomą staliuką, pakabą drabužiams, apsaugos sistemą "Codalarm" ir televizorių "Sanyo" pasidalijo burtų keliu.

Storuliai būtų ne storuliai, jei negertų alaus. O jis tą naktį liejosi upeliais. Komisija vienbalsiai pripažino, kad storiausius šokėjas buvo 23 metų Linas Grevas, sveriantis 142 kg. Vertinimo komisija, susižavėjusi jo išpuilingu svoriu, Linui paskyrė kelionę į Čekiją, kur jis išvyko jau kitą dieną po maratono.

V. Dimas

Politinių partijų ir organizacijų vizitinė kortelė

Šiuo metu Lietuvoje yra 18 politinių partijų ir organizacijų. ELTA pranešė, kad Seimo Informacijos analizės skyriaus patikslintais duomenimis, jų vizitinės kortelės atrodo taip:

1. Lietuvos demokratinė darbo partija. 1989 m., atsiskyrus nuo TSKP, įregistruota savarankiška LKP. 1990 m. po reorganizacijos pakeitė pavadinimą ir įregistruota LDDP vardu. Turi daugiau kaip 8000 narių. Pirmininkas - Adolfas Šleževičius.

2. Lietuvos demokratų partija. Įkurta 1902 m., atkurta 1989 m. vasario 5 d. Apie 1800 narių. Pirmininkas - Saulius Pečiūnas.

3. Lietuvos socialdemokratų partija. Įkurta 1896 m., atkurta 1989 m. rugpjūčio 12 d. Daugiau kaip 700 narių. Pirmininkas - Aloyzas Sakalas.

4. Lietuvių tautininkų sąjunga. Įkurta 1924 m., atkurta 1989 m. kovo 11 d. Apie 1500 narių. Pirmininkas - Rimantas Smetona.

5. Lietuvos krikščionių demokratų partija. Įkurta 1904 m., atkurta 1990 m. sausio 28 d. Apie 8500 narių. Pirmininkas - Povilas Katilius.

6. Lietuvos humanistų partija. Įkurta 1990 m. balandžio 7 d. Narių skaičius nežinomas. Pirmininkas - Leopoldas Tarakevičius.

7. Lietuvos žaliųjų partija. Įkurta 1989 m. liepos 15 d. Narių skaičius nežinomas. Pirmininkas - Rimantas Astrauskas.

8. Lietuvos valstiečių partija. Įkurta 1922 m., atkurta 1990 m. Lietuvos valstiečių sąjungos pavadinimu, 1994 m. birželio 23 d. perregistruota į Lietuvos valstiečių partiją. Apie 400 narių. Pirmininkas - Albinas Vaižmužis.

9. Nepriklausomybės partija. Įkurta 1990 m. spalio 20 d. Daugiau kaip 300 narių. Pirmininkas - Valentinas Šapalas.

10. Respublikonų partija. Įkurta 1922 m., atkurta 1991 m. sausio 26 d. Narių skaičius nenurodomas. Pirmininkas - Kazimieras Petrakis.

11. Lietuvos liberalų sąjunga. Įkurta 1990 m. lapkričio 25 d. Apie 700 narių. Pirmininkas - Šarūnas Davainis.

12. Tėvynės Sąjunga (Lietuvos konservatoriai). Įkurta 1993 m. gegužės 1 d. Daugiau kaip 16 000 narių. Pirmininkas - Vytautas Landsbergis.

13. Lietuvos protėvių - atgimimo partija. Įkurta 1993 m. vasario 7 d. Apie 400 narių. Partijos pirmininkas - Juozas Ramanauskas.

14. Lietuvos centro sąjunga. Įkurta 1993 m. birželio 5 d. Apie 500 narių. Pirmininkas - Romualdas Ozolas.

15. Tautos pažangos partija. Įkurta 1916 m., atkurta 1994 m. liepos 27 d. Pirmininkas - Egidijus Klumbyš.

16. Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga. Įkurta 1991 m.

birželio 4 d. Turi apie 85 000 narių. Pirmininkas - Balys Gajauskas.

17. Lietuvių nacionalinė partija "Jaunoji Lietuva". Įkurta 1927 m. (Tautinio jaunimo sąjunga "Jaunoji Lietuva), atkurta 1988 m. kaip tautinė organizacija "Jaunoji Lietuva", nuo 1994 m. liepos 17 d. - partija. Apie 1000 narių. Pirmininkas - Stanislovas Buškevičius.

18. Lietuvos laisvės sąjunga. 1992 m. įregistruota kaip visuomeninis politinis judėjimas, nuo 1994 m. rugpjūčio 28 d. - sąjunga. Narių skaičius nenurodomas. Pirmininkas - Vytautas Štuskas.

Prie jų gali prisidėti Lietuvos lenkų sąjungos rinkimų akcija. Kad galėtų dalyvauti savivaldybių rinkimuose, ji nustatyta laiku - iki spalio 1 dienos - pateikė Teisingumo ministerijai dokumentus, pastaroji paprašė kai kuriuos duomenis patikslinti.

Dešimt iš šių partijų ir sąjungų yra atstovaujamos Seime. LDDP frakcijai priklauso 72 nariai, Tėvynės sąjungos (Lietuvos konservatorių) - 24, Krikščionių demokratų - 12, Socialdemokratų - 7, Politinių kalinių ir tremtinių laisvės frakcijai - 5, Lietuvių tautininkų sąjungos - 4, Demokratų partijos - 3. Du atstovai Seime turi Centro sąjunga ir vieną - Valstiečių partija.

Beje, spaudoje pasirodė pranešimų, kad Centro sąjungos ir Liberalų sąjungos atstovai pradėjo derybas dėl partijų susivienijimo.

Lietuvos ateitis yra Europa

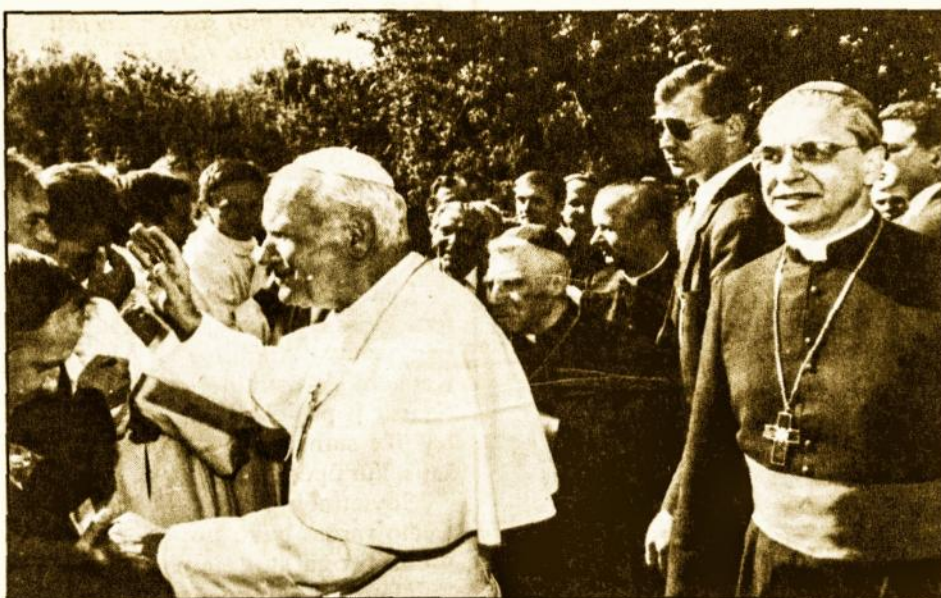
Arkivyskupo A. J. Bačbio interviu italų katalikiškam žurnalui

Italijoje leidžiamas katalikiškas dvasiaitinis žurnalas "Il Regno" naujausiame numeryje išspausdino labai plačią žurnalisto Francesco Stazzari parengtą medžiagą, pavadintą "Baltijos šalys. Kelionė į Lietuvą, Latviją ir Estiją". Išsamiai straipsnyje žurnalistas apibūdina ekonominę, politinę, kultūrinę ir religinę šių kraštų padėtį ir, kaip savo pateiktos analizės papildymą, skelbia interviu su Vilniaus arkivyskupu Audriu Juozu Bačbiu. Interviu pavadinimas "Vyskupo išpažinimai", pranešė Vatikano radijo lietuviškų laidų redakcija. Spausdiname jos atsiųstą to rašinio atpasakojimą.

Interviu prasideda arkivyskupo prisiminimais apie prieš metus įvykusią popiežiaus Jono Paulius II apaštalinę kelionę į Lietuvą. Prisiminęs jaudinančias ir galias Popiežiaus ir Lietuvos susitikimo minutes, arkivyskupas sako: "Tada Popiežius mums kalbėjo apie evangelizaciją. Evangelizacija labai svarbi visai Europai, bet Lietuvoje šis žodis įgauna visai naują prasmę. Lietuva nebėra katalikiškas kraštas. Komunizmas ją pakeitė iš pagrindų. Ir valdininkai, ir kultūros žmonės apie tikėjimą arba išmano labai mažai, arba visai nieko nežino. Dabartinė valdžia ir valdančioji burokracija nėra tiesiogiai priešingos Bažnyčiai, bet jos nepažįsta ir visai nieko neišmano apie pagrindines religines vertybes. Dar gyvuoja šioks toks prisirišimas prie kai kurių krikščioniškos kilmės tradicijų, apeigų, bet tik tiek".

"Ta padėtis nėra lengvai pakeičiama, nors šis tas ir nuveikta, - kalbėjo ark. Bačbis. - Mokyklose yra tikybės pamokos. Pagal susitarimą tarp Vilniaus arkivyskupijos ir Pedagoginio instituto, ši aukštoji mokykla rengia religijos mokytojus. Pirmą šią specialybę pasirinko trisdešimt studentų. Šiemet yra penkiasdešimt kandidatų. Be to, Lietuvoje atsirado kelios katalikiškos mokyklos. Turime vilties, kad per vaikus galėsime pasiekti ir jų tėvus, kurie dažniausiai yra netikintys, o jeigu ir tikintys, tai negavę jokios katekizacijos.

Ilgus metus Lietuvoje buvo labai suvaržytas kunigų rengimas. Veikė tik viena seminarija, kuri faktiškai buvo visai atskirta nuo pasaulio, neišvengiamai apribota ir susmukdyta. Valstybinės kontrolės dešimtmėčiai pačioje seminarijoje ugdė nepakantumą, įtarumą dvasią, spraudė seminaristų gyvenimą ir jų asmenybes į absurdiškas taisykles. Dabar Lietuvoje turime jau tris seminarias, bet labai trūksta gerai pasirengusių dėstytojų. Todėl visos vyskupijos siunčia kunigus studijoms ir užsienį. Be to, trūksta žmonių, pasirengusių dvasiniam vadovavimui, kadangi žmonės buvo įpratinti vieni kitais nepasitikėti. O ir kunigai buvo rengiami visų pirma sakramentų teikimui. Tai suprantama, nes Baž-

1993 m. rugsėjo mėn. Kaune popiežius Jonas Paulius II, lydintas Lietuvos Katalikų Bažnyčios hierarchų. Pirmas dešinėje - Vilniaus arkivyskupas A. J. Bačbis.

nyčia gyvena katakombose. Dabar tai skaudžiai atsiliepija, nes kunigai jaučiasi nepasirengę evangelizacijai darbu arba net nesupranta jo būtinybės. Tikimės, kad iš svetur grįžtantys kunigai studentai atsineš kitą dvasinę ir ganytojinę patirtį. Aš to labai tikiuosi."

"Labai lėtai buriasi Bažnyčiai išpareigoję pasauliečiai, - pasakė ark. Bačbis italų žurnalui "Il Regno". - Išsilavinę žmonės, net jei ir tiki, apie savo tikėjimą žino tik šį bei tą, tad nesugeba ir į kitą artikuliuotai prabilti, nežino, ką jie gali nuveikti Bažnyčios labui. Na, o virš viso šito tvyro ekonominė ir politinė šalies padėtis. Žmonės vargsta tiek mieste, tiek kaime. Be to, pati valstybė nesijaučia tvirtai, nes rusiškasis imperializmas nėra miręs. Rusija šmarkiai spaudžia Lietuvą ir politiškai, ir ekonomiškai. Tačiau ne vien tai atsiliepija žmonių gyvenimui, sunkiausia pakeisti įprastą gyvenimo ir darbo būdą.

Ši padėtis labai užgauna jaunimą, kuris nebemato gyvenimo prasmės. Svaiginasi, išsivelia į nusikaltimus ir užsidaro sektose. Nuo jų evangelizacijos reikėtų ir pradėti, bet kaip juos pasiekti. Kaip pasiekti paauglius? Senoji karta kentė nuo komunistinio ateizmo, bet išgyveno, išsilaikė šikabinusi ir tradicijas. O vidurinioji karta, dabartiniai šeimų tėvai, yra visiškai nekatekizuoti, tad vaikai iš jų nieko negauna. Šeštadieniais ir sekmadieniais šie žmonės pabėga į vadinamuosius kolektyvinius sodus, kur stovi tūkstančiai mažų būdelių. Kaip juos pasiekti? Kaip ten apaštalausti? Ten nėra parapijų, nėra bažnyčių. Bet vis dėlto Vilniaus bažnyčiose daugėja šeimų, jaunų žmonių. Aš matau tame vilties ženklą.

Didžiulė problema plečiant Bažnyčios veiklą - turto susigrąžinimas. Vilniuje buvo daugybė vienuolynų, bažnyčių. Dabar daug bažnytinių pastatų tapo funkcionierių, politikų arba verslininkų nuosavybe."

Toliau, kalbėdamas apie Lietu-

vos politinį gyvenimą, arkivyskupas Bačbis pasakė: "Žvelgiant į Lietuvos padėtį aiškiai matosi, kad vienpartinis valdžios mentalitetas neišnyko. Tie, kurie yra valdžioje, nesiškai su opozicija. Tai yra pati didžiausia mūsų tragedija - visuma lyg ir demokratiška, bet įvesta iš viršaus, vienos jėgos. Manęs beveik negąsdina komunistinė ideologija, bet labai gąsdina seni įpročiai, senos draugystės. Į valdžią grįžta tie patys žmonės, kurie viską tvarkė anais laikais. Tie asmenys susieti ne ištikinimui, bet asmeninių interesų, noro turėti ir valdyti. Baisi yra biurokratijos valdžia - ką bedarytum, reikia daugybės pažymų, dokumentų, viskas sprendžiasi be galo lėtai. Tai tiesiog smaugia bet kokią veiklą. Žmonės yra pavargę ir niekuo nebetiki. Teisūs yra tie, kurie kalba apie antropologinę katastrofą. Pagalvokime vien apie tuos, kurie kentėjo nuo senojo režimo, o dabar vėl politinėje scenoje mato seniai pažįstamus veidus.

Dabartinė valdžia turi daug trūkumų ir nusivylimas ja auga, bet žmonės taip nubalsavo. Opozicija rinkimams nebuvo pasirengusi. Mano nuomone, buvo tikras stebuklas, kad krikščionys demokratai surinko 14%. Dabartinę Lietuvos padėtį apsunkina tai, kad ši administracija nesuteikia tinkamų garantijų investitoriams. Tai skatina korupciją, kyšininkavimą, ankstesni investitoriai nerimauja, yra nepatenkinti. Galima suprasti norą atkurti ekonominius santykius su Rusija, bet Lietuvos ateitis yra Europa.

Kad kažkas pasikeistų, reikia dvasinio ir moralinio perversmo tiek privačiame, tiek visuomeniniame gyvenime, reikia pradėti gyventi tvirtai, nuoširdžiai, lojaliai vienas kitam."

Tokios yra Vilniaus arkivyskupo Audrio Juozo Bačbio mintys apie Lietuvą ir Lietuvos Bažnyčią, išsakytos italų katalikiškam žurnalui "Il Regno".

VAR

Pasirodė "Saleziečių žinios"

Pernai gruodžio mėnesį "EL" paskelbė kun. Mečio Burbos SDB pranešimą, kad nuo 1950 iki 1994 metų Italijoje leistas "Saleziečių balsas" atsisveikina su skaitytojais, rėmėjais ir platintojais, nes nepriklausomybę atgavusioje Lietuvoje atgimsta savo pirmąją formoje "Saleziečių žinios", kurios buvo leidžiamos Lietuvoje nuo 1927 iki 1940 metų. Kai kurie "EL" skaitytojai teiravosi, kur įsikūrusi "Saleziečių žinių" redakcija Lietuvoje, kur gauti tą leidinį, bet nieko negalėjome pasakyti, nes patys neturėjome žinių. Ir štai redakciją iš Alytaus pasiekė "Saleziečių žinių" pirmasis šiemet numeris (tiesa, ant viršelio parašyta: 1994 Nr. 0). Kodėl iš Alytaus? Tai byloja toks pranešimas žurnale: parama saleziečių veikimui ir pačiam žurnalui prašoma nukreipti - Lietuvoj adresu: Kun. Pranas Gavėnas, Savanorių 14, 4580 Alytus. Iš užsienio galima ir: Rev. Mečys Burba, Lituani don Bosco, Via Colonna, 2, 00044 Frascati (Roma), Italia. Žurnalas puikios poligrafinės kokybės, atspausdintas Saleziečių spaustuvių Romoje.

Kun. Pr. Gavėnas (Alytaus m. Angelų Sargų parapijos klebonas) išangos žodyje "Atverčiant naują lapą" rašo: "Nuo 1927 metų Peroza Argentina, miestelis Italijos Alpių papėdėje, buvo pirmasis jaunų lietuvių apsigyvenimo lizdelis. Iš Lietuvos atvykę berniukai metus mokėsi italų kalbos (su kitais nedideliais priedais), kad vėliau kitose institucijose galėtų lengvai ruošti saleziečių darbui mokslo ar amatų srityse. Gi pačiam Saleziečių Centre, Turino mieste, pradėjo eiti ir lietuviškai Saleziečių žinios (21 000 egzempliorių tiražu), laukiamos Lietuvoje ir išeivijoje. Spausdintas žodis, Don Bosko akiračiu žvelgiant, yra svarbus apaštalaavimo ir evangelizavimo įrankis; ir, kaip visos kitos socialinės komu-

nikacijos priemonės, ir dabar ryžtingai skatinamas. ...Taigi, dar yra pakankamai darbo visiems!"

Žurnale išspausdintas Marijos Katiliūtės pasikalbėjimas su kun. Pr. Gavėnu SDB "Kas tie "saleziečiai" (apie saleziečius ir jų įsteigėją šv. kan. Joną Boską-Giovanni Bosco), skelbiamos kun. M. Burbos SDB parengtos apžvalgos "60 metų nuo kun. Bosko kanonizacijos iškilnių Romoje" bei "Prieš 60 metų lietuviai saleziečiai parvažiavo į Lietuvą". Išspausdintas įdomus pasikalbėjimas su V. Aleksandravičium "Rekolekcijos šventojų žemėj". Jis yra saleziečių koadjutorius (broliukas). Specializavęsis spaudos srity, ilgus metus buvo spaudos vedėju lietuvių saleziečių spaudos mokykloje Castelnuovo Don Bosco institute, šiaurinėje Italijoje. Dabar dirba Romoje Pio XI saleziečių mokykloje spaudos meno srity.

Skaitytojų dėmesį patrauks ir skyrelis "Iš misijų" - jame šįsyk pasakojama apie kun. Hermaną Šulcą, saleziečių, pasižymėjusį ruandiečių Afrikoje misionierių. Žurnale - daug žinių iš Lietuvos apie saleziečių veiklą ir kt.

ELI

Sinode - apie Lietuvos vienuolijos padėtį

Kaip jau rašyta "EL", Vatikane įvyko Vyskupų Sinodo asamblėja. Joje kalbėjo ir Kauno augzlijaras vyskupas Sigitas Tamkevičius. Trumpame, angliškai perskaitytame pasakyme jis iškėlė svarbiausius Lietuvos vienuolinio gyvenimo momentus. Jis pabrėžė, kad Lietuvos vienuoliai ir vienuolės komunistinio režimo metais, pagrindinio sąlygom, dirbo parapijose, rašė ir vertė knygas, rengė rekolekcijas, gynė žmogaus teises, ruošė jaunimą kunigystei bei vienuoliniam gyvenimui, misionieriavo Sibire ir kitose Sovietų sąjungos respublikose. 50-ties metų pagrindinio gyvenimo patirtis parodė, jog tada, kai nėra normalių noviciatų, naujų vienuolių narių ruošimas visiškai

priklauso nuo mokytojų gyvenimo šventumo. Tos vienuolijos, kurios nesitaikė su sovietinės valdžios priemonėmis sąlygom, dabar turi daugiau pašaukimų ir aktyviai atsiliepija dabartiniams Bažnyčios poreikiams. Dabar svarbiu Lietuvos vienuolių uždaviniu yra atsinaujinimas Vatikano II susirinkimo dvasioje. Būtina ugdyti vyskupų ir vienuolių bendradarbiavimą. Kita didelė problema - naujų narių rengimas. Visoms Lietuvos vienuolijoms labai reikia parengtų vyresniųjų ir formatorių. Dauguma vienuolių dar neturi patalpų noviciatams. Šiuo metu šešios Lietuvoje veikiančios vyrų vienuolijos turi 28 naujokus, o 26 moterų vienuolijos - 100 naujokių, pranešė Vatikano radijas.

Vis dar galima įsigyti tokius žodynus:

ANGLŲ-LIETUVIŲ KALBŲ ŽODYNAS.
60.000 žodžių.

LIETUVIŲ-ANGLŲ KALBŲ ŽODYNAS.
50.000 žodžių.

Baltic Stores & Co.,

11 London Lane,
Bromley, Kent, BR1 4HB.
Tel. 081 460 2592

Adolfo Užos piešinys

"Dabartinė Lietuvos vyriausybė jau spėjo pagarsėti savo brangiais pirkiniais. Seimas žigulius su moskvičiais iškėlė į folksvagenus, Ministrų kabinetas tyliai prisipirko BMW, šarvuoto opelio ir mercedeso neužteko Prezidentūrai: įsigyta naujų "Audi", - neseniai rašė "Respublikos" dienraštis. Jis pranešė, kad neatsilieka ir krašto apsaugos ministerija (KAM). Ministrui ir kariuomenės vadui skirti "Audi-100", kariuomenės vado pavaduotojui, štabo viršininko ir KAM generalinio inspektoriaus vairuotojams - kiek kuklesni "Audi-80". Dienraštis primena, kad KAM vadovai ne kartą yra skundęsi, jog krašto apsaugos ministerijai skiriama nepakankamai lėšų, todėl nešildomos kareivinės, kareiviai vaikšto prastais batais, nes geri pernelyg brangiai kainuoja. Pinigų trūksta net šoviniams...

3. Toks kaimas bus

Eseistinis triptichas

Kaimui labai trukdo politinės rietenos, Seimo narių daugumos pasyvumas, vyriausybės abejingumas, vietos valdžių ignoracija kaimiečių būčiai ir jos kasdienos rūpesčiams. Kaimietis ir dabar daug dirba, o ne daug uždirba, jis yra sotus, bet ar visuomet jaučia dvasinį alkį, su gėrio ir grožio salomis kiekviename žingsnyje. Ar jį jau apima naujo gyvenimo troškulis, ar vis dar nostalgiskai dairamasi į niekad ir niekieno nebesugrąžinamą praeitį. Kur tos žmogų dorinančios jėgos, kur tie sielą maitinantys šaltiniai?

Fantazuoti lengva, kai nenorima, kad fantazijos virstų tikrove. Kurti iliuzijų bokštus, dievaži, daugeliui jau pabodo, nes tas tuščiasgarbis "kūrimas" nualino dvąsį, suniekino sielą, suardė buitį, pasmerkė būtį. Lengviau, pasirodo, sukultūrinti žemę, negu padaryti kultūringų žmogų. Mokslas beveik bejėgis prognozuoti kultūros vyksmą, juo labiau - dvasios pokyčius. Tad, ką galima būtų pasakyti apie būsimą kaimą; kokį mes jį įsivaizduojame - pasamprotaukime. Viską lems žemės reforma. Per ilgą susiformuos ūkininkų bendruomenė. Su savo šeima ir savo kultūriniais poreikiais, su naujų (ir atgaivintų) tradicijų lauku ir primirštų bendravimo apeigų atgaiva. Kaimas niekuomet nestovėjo kryžkelėje, nes jis buvo amžiname ėjime. Ūkininkas - mūsų kaimo viltis. Su mašinos vairu vienoje rankoje ir su knyga (nebe su degtinėmis buteliu) kitoje rankoje. Kitaip - pražūtis, dvasinė degradacija, genetinis išsigimimas, kultūros krachas ir ūkio anarchija. Jei kaimietis vėl pakliūs į priverčiamojo, vergiško darbo spąstus, jis nesigrožės saulėlydžiu ir jurgino galvute, jeigu jo buitį ims gožti turtas, jeigu jis nepailsės guvioje

Leono Grubinsko nuotr.

vakartuvėje, nepasimels bažnyčioje; nulinio vertos būtų kultūrininkų pastangos, jeigu jie nesuras bendros kalbos su jau beatsikuriančiu ūkininku. Nesvarbu, kiek, kur ir kokie bus tie kultūros namai, svarbiau, kokia bus vidinė žmogaus kultūrinimosi nuostata. Knygą galima nusipirkti (turbūt jai litų užteks), ją galima pasiimti iš bibliotekos. Kai turiu žodį "knyga", galvoju plačiau apie kultūrą. Jaukus kiemas, tvarkingi laukai, švarus prielaidas, persišviečiantis gojėlis, medžių eilės, nudažyti ūkiniai pastatai, žydintis darželis, sūpuoklės vaikams, gyvatvorės, koplytstulpis, gandrulizdis, pavėsinė, erdvus mašinų garažas - tai sava aplinka. Netolies - arbatinė, seklyčia, sueigų vieta, šokių aikštelė, muzikos salonas, oranžerija, parodų paviljonas, koncertinė estrada. Ne, nebūtinai kiekviename kaime, bet

būtinai kiekviename valsčiuje, parapijoje. Aktyvėjantis kraštiečių ryšiai su kaimu, manau, darysis dar glaudesni. Meno ir mokslo žmonės kaimą gali ir turi paremti ne vien tiktais gražiais žodžiais. Iširus senojo kaimo sanklodai (tokia jau niekuomet autentiškai neatsistatys), senų žmonių atmintyje ir jų gyvensenoje dar pasiliko daug kalbos, papročių; tautosakos, folkloro turtų. Žinia, tie, kurie tai mena, jau žilutėliai. Sunkiau man dabar svarstyti materialius kaimo poslinkius (kada žemė bus itin pajaminga, kada galėsime žemės gėrybes eksportuoti, kada atsistatys natūralūs ryšiai su gamybos tarpininkais). Nelengviau, deja, kalbėti ir apie dvasinius pokyčius, kurių sąryšingumas su materialiaisiais dalykais yra neabejotinas.

Aleksandras Šidlauskas
Tęsinys. Pradžia Nr. 42.

Tolyn į girtuoklystės liūną

"Lietuvos ūkininko" 1913 metų laikraštyje skaitome, kad Vilniaus generalgubernatorius išleido įsakymą, kuriuo visi parduotuvių savininkai įspėjami, kad 1913 m. pavasario polydžio metu neturėtų parduotuvėse degtinės. Kur neužteks, tų parduotuvių savininkai bus baudžiami. Sovietiniais laikais degtinės pardavimu valdžia irgi labai rūpinosi, nes tai padėdavo surinkti didelę dalį lėšų į valstybės iždą. Gaila, kad nepriklausomoje Lietuvoje einama tolyn į girtuokliavimo liūną. Atrodo, kad valdžia mąsto taip: gerkite, maudykitės degtinėje, nes girtam jūra iki kelių, girtas nesidomi politika, už butelį degtinės girtuoklis atiduos ne tik sa-

vo turtą, tėvynę, bet ir savo nuomonę. Svaigalais prekiaujama vos ne ant kiekvieno kampo miestuose, miesteliuose, net kaimo vietovėse. Degtinės, vynų, alaus reklama didelė. Įrengta įvairių barų, užėigų, o tikrai landynių gražiais vardais, kur girti jaunuoliai šoka iki 3-4 val. ryto, kur ant suolų voliojasi girtos merginos, kur iš girtų lankytojų už paslaugas savininkai lupa pinigų kelis kartus viršijančius išgerto degtinės kiekio kainą. Aplinkui gyveną žmonės per naktis girdi trankią muziką, girtų dainas, šūkavimus. O policija tyli. Kartais policininkai bijo sudrausminti įtūžusius triukšmadarius. Arba ne vienas smuklių savininkų būna pa-

malonintas pinigais. Kaimų ir miestelių užėigose greta valdiškos degtinės neretai jaunimas girdomas ir samagonu. Atskirų žmonių antialkoholinė propaganda mažai veiksminga. Be to, ir pavojinga, nes svaigalų pardavėjai dar pasamdys savo klientus ir sumuši. Reikia griežtesnės kovos prieš alkoholizmą, ją paskelbti turi valstybės galvos. Reikia uždrausti po 11 val. vakaro prekiauti ne tik degtine, bet ir alumi. Reikia, kad į tokias landynes dažniau lankytųsi policininkai iš rajonų centrų ar iš kitur, nes vietiniai nenori kovoti su alkoholizmu vietose. Reikia kuo greičiau įvesti valstybės monopoliją svaigalų prekyboje. Tik tada gal dar pavyks išgelbėti bent dalį mūsų jaunimo.

Kęstutis Balčiūnas

Iš krašto istorijos

Su sovietiniais diversantais, kuriems vadovavo iš vokiečių nelaisvės pabėgęs B. Kochanskis, LLA Kražių valsčiaus būriui teko susikauti 1944 m. rugpjūčio 8 dieną. Mūšyje, kuris vyko Kiaunoriškių kaime, žuvo LLA būrio kovotojas K. Milašauskas, kovos krikštą patyręs dar 1940-1941 m. sovietinės okupacijos metu.

1944 m. vasarą į Kražių valsčių atvyko LLA Šiaulių apygardos štabas. Jame komendantu buvo Vytautas Sakalauskas, buvęs mokytojas, nuo 1943 m. rugpjūčio mėn. - Kražių kooperatyvo kasininkas, 1944 m. - Vietinės rinktinės savanoris (mūšyje su Armija krajoje netoli Varėnos sunkiai sužeistas). Viena iš V. Sakalausko pareigų štabe - LLA pagrindinių laikraščių leidimas. 1944 m. rugpjūčio viduryje LLA Šiaulių apygardos štabas buvo įsikūręs pas Vincą Budreckį Galinių kaime, kuriame anksčiau gyveno ir dirbo V. Sakalauskas.

LLA Šiaulių apygardos štabui

įsikūrus Kražių valsčiuje, prie Dubysos, suaktyvėjo ir vietinių LLA grupių organizacinė veikla. 1944 m. vasaros pabaigoje ūkininko Augusto Rimkaus sodyboje (į šiaurės rytus nuo Kražių) įvyko LLA grupių atstovų pasitarimas, kuriame su Kražių, Burčiškių, Gorainių, Petreliškių, Linkaučių, Gedminių, Pašilės, Kasčiukų kaimų pogrinininkais susitiko LLA atstovai iš Kaltinėnų, Skaudvilės valsčių ir LLA štabo. Buvo išnagrinėta padėtis Lietuvoje, pasirodymas antrajai sovietinei okupacijai ir kovai už Lietuvos laisvę. Vokiečių pareigūnai nacių okupacijos pabaigoje buvo priversti pripažinti LLA ir kitų lietuvių pagrindinių organizacijų įtaką ir jėgą - sovietinės grėsmės akivaizdoje kartais bendradarbiavo. Kražių valsčiuje LLA 1944 m. rugpjūčio-rugsėjo mėn. net palaikė viešąją tvarką.

VOKIEČIŲ KARIUOMENĖI TRAUKIANČIS. Nerimastingi buvo paskutiniai nacių okupacijos mė-

nesiai Kražių valsčiaus gyventojams. Kražiai tapo prielaidomis gyvenimui. Kai kuriuos kražiečius vokiečių kareiviai priverstė kasti apkasus. Žibuoklių kaime (Urbona- vičiaus ūkyje) įsikūrę vokiečių karo lauko ligoninė. Joje mirė vokiečių kareiviai buvo palaidoti čia pat, Kuprės miške prie kelio iš Kražių.

Ne ką tepadėjo iškastieji apkasai vokiečių kariuomenei. Ji pagaliau labai ir nespriešino. Tas pasipriešinimas buvo daugiau simbolinis. Plūščių kaime buvo sumušta raudonosios armijos 3-osios gvardijos šaulių divizijos žvalgų grupė, prasisveržusi į vokiečių užnugarį. Mūšyje dviejų tankų neteko ir vokiečiai. Grupės vadui rusui kapitonui V. Chudiakovui vėliau buvo suteiktas TSRS didvyrio vardas. Keturių ar penkių tankų, įklampusių Kuprės pelkėse, neteko vokiečiai ir netoli Butkiškės dvarvietės. Raudonarmiečiai puolimo metu aplink jau paliktus tankus netgi apsisakė, šaudė, kol

"Šalis ta Lietuva vadinasi"

Būdamas svetimoj šaly, žiūrėjau
Į jurginus, lelijas, rūtas,
Jų žydėjimu gražiu gėrėjau,
Bet turėjau mintyje kitas.
Tas žalias rūtas, kurioms dabinas
Skaisčios, jaunos dukters Lietuvos,
Iš kurių vainiką žalią pinas,
Dedas ant nuvargintos galvos.

P. Vaičaitis

Lietuvį, kaip tą žvirblį, galima su-
tikti visame pasaulyje. Tačiau kur jis
begyventų - Anglijoje ar Amerikoje,
Kanadoje, Australijoje ar Vokietijoje
- visur jį pasieks gaudi daina "Kur
bakūžė samanota" ir eilėraštis "Yra
šalis, kur upės teka..."

Sovietinėje Lietuvoje Prano Vai-
čičio vardas buvo slopinamas. Kiek-
viena proga stengiamasi jį vadinti
"Sintautų dainiumi", prilyginti pro-
vincijos eiliuotojams. Niekur kitur, tik
gimtajame Suvalkijos bažnytkaimyje
buvo minimos visos poeto sukaktys,
kalbami vis tie patys žodžiai. Gimti-
nės pastatai buvo niokojami.

Norėdami gaivinti senas Suvalki-
jos kultūros tradicijas ir pasiruosti
120-osioms poeto gimimo metinėms,
Marcelijaus Martinaičio iniciatyva
pernai vasarą įkūrėme Prano Vaiči-
čio draugiją. Įstatuose išvardinti tokie
pagrindiniai tikslai: poeto memoria-
linio muziejaus įkūrimas, paminklo
P. Vaičičiui pastatymas Sintautuose,
jo "Raštų" išleidimas, nedidelės mo-
nografijos apie jo gyvenimą bei kū-
rybą parašymas ir išleidimas, o taip
pat mokslinės konferencijos Vilniaus
universitete organizavimas, jos me-
džiagos publikavimas.

Restauravus senąją Sintautų pra-
dinę mokyklą, kurioje mokėsi ne tik-
tai poetas P. Vaičaitis, bet ir daugelis
šios parapijos šviesuolių, būtų galima
įkurti muziejų, po kurio stogu atsi-
rastų vietos brolių su poetu Edmun-
dui ir bibliografui Vytautui Steponai-
čiams, kun. Antanui Tatarei, misio-
nieriui kun. Justinui Bonaventūrai
Pranaičiui bei jo seseriai, P. Vaiči-

čio sužadėtinei, Amerikos žurnalistei
Julei Pranaitytei ir broliui muzikui
Juozui Pranaičiui, Nepriklausomybės
signatarui Saliamonui Banaičiui,
poeto broliams Jonui ir kun. Juozui,
baisiojo birželio tremtiniui Antanui
Daniliauskui, muzikui Juozui Kamai-
čiui, lietuvių kalbos karžygiui, profe-
sorui Juozui Pikčilingiui ir kitiems.

Labai norėtume, kad atsilieptų
Amerikoje gyvenantis sintautietis
kun. Jonas Duoba, galintis suteikti
istorinių žinių.

Magadano tremtinys, jau aštuntąjį
dešimtmetį bebaigiantis Juozas Vai-
čiaitis, pagaliau atgavo gimtąją sody-
bą Santakų kaime prie pat Sintautų ir
pusę jo tėvui Jonui, poeto broliui, pri-
klausišios žemės. Savo jėgomis ir
lėšomis jis tvarko aplinką, kletį ir
"nuomininkų" nusiaubtą gyvenamąjį
namą. Jame jau įkurta P. Vaičičio
memorialinė ekspozicija. Draugija
norėtų padėti ir poeto sūnėnui, nes
jam vienam tėviškę sutvarkyti sunku.

Tad per plačiąjame pasaulyje
skaitomą "Europos lietuvių" savo
kraštui neabejingus žmones kviečia-
me prisidėti prie atgimimo ir didžiau-
sio zanavykų poeto Prano Vaičičio
atminimo įamžinimo. Tie, kurie tu-
rite archyvinės medžiagos, nuotrau-
kų, galite atsiminimais arba atsiliepi-
mais papildyti "Raštų" tomą bei bū-
simąją knygą apie P. Vaičičio gyve-
nimo pakeleivius, parašykite laišką
šio straipsnio autoriui (a/d 14, 4520
Marijampolė, Lietuva). O tie, kurie
norėtų mūsų veiklą paremti didesne
ar mažesne auka, pinigus litais prašo-
me siųsti į Prano Vaičičio draugijos
sąskaitą Nr. 700446 Žemės ūkio ban-
ko Šakių skyriuje, kodas 260101421.
Valiutinę sąskaitą Nr. 70102 Lietu-
vos akcinio inovacinio banko Šakių
skyriuje, kodas 260101350. Visus
aukotojus ir Draugijos mecenatus
pavardėmis pagerbsime P. Vaičičio
"Raštų" tomo pabaigoje.

Zenius Šileris

Vinco Kisarauskio (1934-1988) darbų paroda

Lietuvos dailės muziejuje veikia
paroda "Iš Vinco Kisarausko paliki-
mo". Ji skirta dailininko šešiasdešimt-
mečiui. Parodoje pristatyti brandaus ir
vėlyvojo Vinco Kisarausko kūrybos
laikotarpio darbai, tapyti 1975-1988
m., - kamerinės kompozicijos. Šios
vertybės plačiai visuomenei dar ne-
matytos. Parodą surengti nutarė dai-
lininko žmona Saulė Kisarauskienė, iki
šių pat dienos sauganti didžiulį Vinco
Kisarausko tapybinių ir rašytinių paliki-
mą ir nesulaukianti paramos nei iš
fondų, nei iš Vyriausybės.

Dailininkas į Lietuvos dailę atėjo

pokario metais ir tuomet jis buvo per
modernus, nes bandė grąžinti vertę
uždraustiems oficialiajame mene žo-
džiams "eksperimentas", "stilius",
"forma", "spalva", "nuotaika", "iš-
raiškumas". V. Kisarauskas žavė-
josi prieškarinio Lietuvos menu, rėmėsi
arsininkų idėjomis, patirtį perėmė
bendraudamas su J. Keliuočiu, P. Ga-
laune, P. Juodeliu. Save dailininkas
vadino konstruktyviuoju ekspresio-
nistu, bet jo darbuose buvo ir kubiz-
mo bei abstrakcionizmo elementų,
poparto užuomazgų.

ELI

Kražiai: 1941 m. ruduo-1944 m. ruduo

Su sovietiniais diversantais, kuriems vadovavo iš vokiečių nelaisvės pabėgęs B. Kochanskis, LLA Kražių valsčiaus būriui teko susikauti 1944 m. rugpjūčio 8 dieną. Mūšyje, kuris vyko Kiaunoriškių kaime, žuvo LLA būrio kovotojas K. Milašauskas, kovos krikštą patyręs dar 1940-1941 m. sovietinės okupacijos metu.

LLA Šiaulių apygardos štabui

įsikūrus Kražių valsčiuje, prie Dubysos, suaktyvėjo ir vietinių LLA grupių organizacinė veikla. 1944 m. vasaros pabaigoje ūkininko Augusto Rimkaus sodyboje (į šiaurės rytus nuo Kražių) įvyko LLA grupių atstovų pasitarimas, kuriame su Kražių, Burčiškių, Gorainių, Petreliškių, Linkaučių, Gedminių, Pašilės, Kasčiukų kaimų pogrinininkais susitiko LLA atstovai iš Kaltinėnų, Skaudvilės valsčių ir LLA štabo. Buvo išnagrinėta padėtis Lietuvoje, pasirodymas antrajai sovietinei okupacijai ir kovai už Lietuvos laisvę. Vokiečių pareigūnai nacių okupacijos pabaigoje buvo priversti pripažinti LLA ir kitų lietuvių pagrindinių organizacijų įtaką ir jėgą - sovietinės grėsmės akivaizdoje kartais bendradarbiavo. Kražių valsčiuje LLA 1944 m. rugpjūčio-rugsėjo mėn. net palaikė viešąją tvarką.

VOKIEČIŲ KARIUOMENĖI TRAUKIANČIS. Nerimastingi buvo paskutiniai nacių okupacijos mė-

nesiai Kražių valsčiaus gyventojams. Kražiai tapo prielaidomis gyvenimui. Kai kuriuos kražiečius vokiečių kareiviai priverstė kasti apkasus. Žibuoklių kaime (Urbona- vičiaus ūkyje) įsikūrę vokiečių karo lauko ligoninė. Joje mirė vokiečių kareiviai buvo palaidoti čia pat, Kuprės miške prie kelio iš Kražių.

Ne ką tepadėjo iškastieji apkasai vokiečių kariuomenei. Ji pagaliau labai ir nespriešino. Tas pasipriešinimas buvo daugiau simbolinis. Plūščių kaime buvo sumušta raudonosios armijos 3-osios gvardijos šaulių divizijos žvalgų grupė, prasisveržusi į vokiečių užnugarį. Mūšyje dviejų tankų neteko ir vokiečiai. Grupės vadui rusui kapitonui V. Chudiakovui vėliau buvo suteiktas TSRS didvyrio vardas. Keturių ar penkių tankų, įklampusių Kuprės pelkėse, neteko vokiečiai ir netoli Butkiškės dvarvietės. Raudonarmiečiai puolimo metu aplink jau paliktus tankus netgi apsisakė, šaudė, kol

suprato, kad jie tušti. Vieną vokiečių
tankistas belaisvis raudonarmietis
nušovė ant kelio į Kražius. Kelias
ūkininkų sodybas Budraičių, Plūš-
čių, Dvarviečių kaimuose besitrauk-
dami vokiečiai sudegino sukeldami
dūmų priedangą. Būta ir daugiau
nuostolių. Gyventojai daugiausia
slėpėsi rūsiuose ir miške. Tuo pasi-
naudodami sovietiniai kareiviai kai-
kur apiplėšė sodybas, iš jose rastų
"trofėjų" labiausiai vertino naminę
degtinę ir maisto produktus.

Puolimą prie Dubysos upės rau-
donoji armija pradėjo 1944 m. spa-
lio 5 d. Kražius puolė 16-oji lietu-
viškoji šaulių divizija. Spalio 7 d.
divizijos 249-asis šaulių pulkas iki
10 val. 30 min. perkirto kelius į va-
karus ir šiaurės vakarus nuo Kražių.
Maždaug tuo metu divizijos 167-
asis pulkas su 3-osios gvardijos šau-
lių divizijos daliniu užėmė perkėlą
per Kražantę į pietryčius nuo Kražių
ir 12 val. pasiekė Gerletiškę kaimą,
netrukus - ir Lenkvičius, o 17 val. -

Linkaučius. Iš Kražių vokiečių ka-
riuomenė pasitraukė be mūšio. Kra-
žių valsčiuje didesnių nuostolių ne-
patyrė nei vokiečiai, nei raudonar-
miečiai.

Su vokiečių kariuomene į Vaka-
rus pasitraukė ir dalis Kražių miestie-
lio ir valsčiaus gyventojų. Sugrįžęs
okupacinis sovietinis režimas ėmėsi
prievartinės vyrų mobilizacijos ir rau-
donąją armiją. Tai dar labiau sustip-
rino rezistencines nuotaikas Kražių
valsčiuje.

Būtų įdomu sužinoti (tai svarbu
ir istorijai) Kražių miestelio ir vals-
čiaus mokytojų, moksleivių, antina-
cinės rezistencijos dalyvių, kitų
straipsnyje paminėtų ir nepaminėtų
žmonių likimus. Turbūt kražiečių
yra ir užsienyje. Papildymus ir atsi-
minimus siųskite autoriui į Lietuvos
istorijos institutą (T. Kosciūškos 30,
Vilnius 2600).

Stanislovas Buchaveckas
Pabaiga. Pradžia Nr. 42.

Varniuose palaidoti partizanų palaikai

Varniai - sena žemaičių gyvenvietė. Dar kryžiuočiai savo raštuose mini, kad ėjo plėšti į Laukuvos ir Medininkų žemes. O senovės Medininkai - šiandieniniai Varniai. Žemaičiai niekada nesilenkė priešui, o drąsiai stėjo savo krašto ginti. Tad neuostabta, kad prasidėjus antrajai bolševikinei okupacijai Varnių apylinkėse kovojo daugybė partizanų. Tai Lietuvos jaunuoliai, nepanorę tarnauti sovietinėse kariuomenėse ir nepanorę lieti kraują už komunistinius idealus. Gyventojai savus partizanus palaikė. Jei būtų nepalaikę, tai partizaninis judėjimas nebūtų tęsijęs apie 15 metų. Jeigu ne rusų okupacinė kariuomenė, tai komunistinė valdžia Lietuvoje nė dienos nebūtų išsilaikiusi. Prieš reguliarią sovietų kariuomenę partizanams buvo sunku kovoti. Daug jų žuvo. Varnių klebono Jono Petrausko žodžiais, vien tik prie Varnių sričių buvusios būstinės yra užkasta ar sumesta į pelkę apie 300 partizanų kūnų. Jau pernai buvusio "Žemaičio" apygardos vado Vlado Montvido sūnaus Vytauto Montvido, partizano Broniaus Aluzos (slapyvardis - "Bedalis"), sesers Monikos Aluzaitės-Kulišauskienės ir kitų partizanų ieškota užkasta partizanų. Nesėkmingai. Šiemet vėl ieškota, užkasta daugybė duobių. Vėl nepasisekė. Tik spalio antroje pusėje rasti partizanų palaikai.

Spalio 23 d. į Varnius suvažiavo žmonių iš Šiaulių, Šilalės, Kelmės, Telšių, Klaipėdos ir kitų rajonų, Klaipėdos, Druskininkų ir kitų miestų perlaidoti partizanų palaiką. Plazdant tautinei, tremtinių ir politinių kalinių vėliavoms iš buvusio sribyno palaiškai nunešti į Varnių bažnyčią. Karstų su palaikais nešė SKAT'o kariai. Klebonas Jonas Petrauskis laikė mišias už Varnių apylinkėse žuvusius partizanus ir pasakė tai progai skirtą pamokslą. Apie lietuvių laisvės kovas bažnyčioje kalbėjo Seimo narys Antanas Račas. Iš bažnyčios palaikai nulydėti į prie Varnių sričių buvusios būstinės esantį sodą. Prie kapo duobės apie partizanines kovas "Didžiosios kovos" apygardoje kalbėjo buvęs partizanas Trakimas. Jis pranešė, kad 1946 m. "Didžiosios kovos" apygarda jungė apie 16 000 partizanų. Varniuose nukankintų dviejų partizanų brolis, buvęs politinis kalinys, dabar gyvenantis Druskininkuose Aleksandras Juška papasakojo, apie Kelmės rajono, iš kur jis kilęs partizanus. "Žemaičio" apygardos vado Vlado Montvido sūnus Vytautas savo kalboje prisiminė tėvo partizano kovos kelią. Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Šilalės skyriaus pirmininkas K. Balčiūnas sakė, kad jei ne partizanai, tai Lietuvą būtų kolonizavę rusai. Kalbėjo ir Kuršėnų tremtinių, Telšių atstovai. Iškilio kalvutėje pirmas partizanų kapas. Bet ne paskutinis. Čia bus palaidoti visi rasti partizanų ir Varnių čekistų nužudytųjų palaikai. Prie kapo sugiedotas Lietuvos himnas.

Varniuose Dariaus ir Girėno gatvėje už užsienio lietuvių paaugokas lėšas pastatyta koplytėlė. Spalio 23 d., dalyvaujant keliems šimtams žmonių, Varnių klebonas Jonas Petrauskis koplytėlę pašventino. Prie koplytėlės pagiedota "Marija, Marija".

Partizano Broniaus Aluzos sesuo Monika Aluzaitė-Kulišauskienė jau paruošė spaudai dvi knygas: vieną apie "Kęstučio" apygardos partizanus, o antrą - buvusią Žemaitijos politinių kalinių poezijos knygą, tačiau trūksta lėšų jas išleisti. Kas gali paremti tą kilnų sumanymą, prašome aukas siųsti Monikai Kulišauskieniui adresu: Užvenčio paštas, Želvelių kaimas, Kelmės rajonas. Tos knygos būtų labai reikalingos ir naujingos Lietuvos istorikams ir literatams bei visiems besidomintiems Lietuvos kruvinąja istorija.

Kęstutis Balčiūnas

Prie seno šulinio su liepomis

Australijos lietuvių bendruomenės krašto valdybos vadovu švietimo reikalams, ir Krašto valdybos vicepirmininku, ir ALB krašto kultūros tarybos literatūrinės sekcijos seniūnu bei tos tarybos pirmininku. Visur jis buvo karštas vieningos Lietuvos - nepaisant ar prie Baltijos, ji ar prie Korėjų jūros - šalininkas, jis visuomet buvo bendradarbiavimo su gimtuoju kraštu propaguotojas, ne kartą perspėjęs, kokie pavojai tyko susiskaldžiusios, supriešintos išeivijos. Už tai jam teko ir nukentėti: kai kurių tautiečių jis buvo apšauktas kolaborantu, ir Lietuvos priešui, ir net išdaviku. Bet tai nepalaužė nei jo dvasios, nei ištikimybės. Jis visados džiaugėsi kiekvienu pro geležinę užuolaidą prasilaužusiu tautiečiu, kiekviena iš Lietuvos atskridusia gera žinia. Ir tą jo džiūgesį galima rasti ano meto "Mūsų pastogės" puslapiuose.

Šią taurę, plačios erudicijos ir didžios tolerancijos dzūką į gimtąją Lietuvą parvedė energingas jo tėviškėnas, Kapčiamiesčio vidurinės mokyklos abiturientas Juozas Žitkauskas, kruopščiai su didele atida surinkęs gausybę medžiagos apie Mėčiūnų ūkininko sūnų, Leipalingio progimnazijos ir Lazdijų gimnazijos moksleivį, Vytauto Didžiojo universiteto studentą, germanistą, šatrietį. Ir su visa ja buvo galima susipažinti spalio 29 dieną, nuvykus į Kapčiamiestį, į ten surengtą V. Kazoko 75-ųjų gimimo ir 10-ųjų mirties metinių minėjimą. Atvažiavo čia svečių iš visos Lietuvos. Tarp jų buvo V. Kazoko sesuo Elena ir brolis Ignas, gimnės ir artimieji, bendramoksliai iš Kauno, Pakruojos, Lazdijų, Leipalingio. Iš Vilniaus atvyko nedidelė rašytojų delegacija, vadovaujama Rašyto-

jų sąjungos valdybos sekretoriaus V. Sventicko. Be abejo, garbingiausia viešnia čia buvo iš Australijos atvykusi poeto ir žurnalisto žmona p. Genovaitė Kazokienė. Iš profesijos gydytoja, ji visą savo gyvenimą pašventė M. K. Čiurlionio studijoms. Tuo tikslu ji keletą kartų net pro geležinę uždangą buvo prasiveržusi į Vilnių ir Kauną, betarpiškai bendravo su didžiojo mūsų dailininko ir muziko seserimis ir kitais jį pažinusiems ir studijavusiems žmonėmis. Už savo darbą ji yra gavusi ALB premiją.

Visi svečiai iš karto pateko į gerosios Kapčiamiesčio dvasios, buvusios mokytojos, dabar pensininkės B. Stocėvičienės ir J. Žitkauskos globą. Jie labai sumaniai ir atkakliai vedžiojo mus savo kraštiečio pėdsakais, ir svečiai sužinojo apie jį viską, ką turėjo žinoti.

Tarp gausių parodos (būsimojo muziejaus) eksponatų - knygų, laikraščių, žurnalų, nuotraukų, talpaus amžininkų atsiminimų tomo ir laiškų - atkreipia dėmesį dviejų plačiai žinomų užsienio lietuvių leidinių - DBLS savaitraščio "Europos lietuvis" ir ALB laikraščio "Mūsų pastogė" - redaktorių K. Barėno ir V. Kazoko susirašinėjimas. Tie laiškai - šių leidinių biografijos: redaktoriai plačiai kalba apie savo darbą ir rūpesčius, tariasi, guodžiasi, samprotuoja, kritikuoja, o kartais ir pasibara. Beje, čia galima pamatyti ir "Septintosios" bei "Devintosios pradalgės" almanachus, K. Barėno ruoštus ir redaguotus. Juose V. Kazokas spausdinosi. Malonu taip pat pastebėti, kad Britanijos lietuvių "Nidos" leidykla suteikė reikšmingą pagalbą leidžiant V. Kazoko pomirtinę eilėraščių knygą "Ugnis ir žodis". Už tą pagalbą nuoširdžiai dėkojo poeto našlė.

Šeiminkai pirmiausia nugabeno svečius į netolimą Mėčiūnų kaimą, kur prieš 75-rius metus gimė ir augo būsimo poetas ir žurnalistas. Gimtojo namo nebeliko, bet visą sodybą išsaugojo jo sesuo Elena. "Visi bėgo iš to smėlyno, į miestus, bagotesnių vietų ieškodami, o aš tėvų trobą sergėjau", - kalbėjo ji. Prie šios sodybos, pasak poeto, "Prie seno šulinio su liepomis", brolis Ignas, sesuo Elena, kaimynai ir mokslo draugai pasakojo apie Vincuko (toku vardu jį čia prisimena) vaikystę ir jaunystę, apie jo pomėgius, potraukį knygai, žaidimus ir išdaigas. Lazdijų rajono valdytojas

G. Mockevičius ir Kapčiamiesčio apylinkės viršaitis V. Zinkevičius atidengė prie naujos pirkios pritvirtintą paminklinę lentą, kuri nuo šiol bylos: "Šioje vietoje stovėjusiame name gimė ir užaugo Vincas Kazokas, poetas, Australijos lietuvių laikraščio "Mūsų pastogė" redaktorius". Vilniaus muzikos akademijos studentai padėklamavo poeto eilėraščių.

Paskui susirinkusieji pastovėjo Kapčiamiesčio kapinėse, kur tarp tėvų kapų ilsisi ir Vinco Kazoko urna su dalimi pelenų. (Jis buvo palaidotas su pagoniškais apeigomis ir dalis jo pelenų ilsisi Sidnyje, "Kazokynėje" po lietuvišku rūpintojėliu)

Šią dvigubą V. Kazoko jubiliejų tėviškėnai įamžino pasodindami du ažuoliukus, kurie gražiai papildė kapčiamiestėnų pradėtą rašytojų alėją.

O vakarop, gausiai susirinkę į apylinkės kultūros namus, tėviškėnai ir svečiai pagerbė V. Kazoką gražiu ir turtingu vakaru. Čia J. Žitkauskas ir p. G. Kazokienė dar kartą išsamiai apžvelgė V. Kazoko kūrybinę ir visuomeninę veiklą Lietuvoje ir Australijoje. Su savo mokslo draugu po Leipalingio progimnazijos klases ir Vytauto Didžiojo auditorijas pavedžiojo O. Kniukštienė, O. Siniauskienė ir A. Dilys. Čia susirinkusieji sužinojo, kad studentaudamas V. Kazokas buvo žinomo profesoriaus ir šviesuomenės veikėjo J. Ereto sekretorius. Apie susitikimus Australijoje, apie vaistingus globėjus, - Kazokų šeimą - papasakojo rašytojas R. Kašauskas ir jo žmona, istorijos mokslų daktarė V. Kašauskienė. Apie poetą ir žurnalistą kalbėjo bei savo eilėraščių skaitė poetas ir žurnalistas P. Keidošius. Kapčiamiestėnams už reikšmingą tėviškėnui atiduotą pagarbą padėkojo Rašytojų sąjungos valdybos sekretorius V. Sventickas.

Skambėjo senų džiūkių dainuojamos dar senesnės lietuvių liaudies dainos, V. Kazoko eilėraščiai. Vienu jų poetas kvietė:

*Išieikite, išieikite -
Aš nieko neturiu ir nieko jums
neduosiu,
Tik vis būdžiu tarp rytmečių ir
tarp naktų.
Skinu dienas lyg žiedlapius
baltuosius
Ir skubančion gyvenimo srovėn
metu.
Petras Keidošius*

Kapčiamiestis-Vilnius

Pasimatymas su Dr. J. Šliūpu

Kaip jau "EL" rašė praėjusiame numeryje, lapkričio 6 dieną sukanka 50 metų, kai Berlyne mirė aušrininkas, daktaras Jonas Šliūpas. Spausdiname dar vieną straipsnį iš savaitraščio "Lietuviai", parašytą prof. M. Biržiškos. Jame plačiai pažvelgta į dr. J. Šliūpo gyvenimą. Daugelis jo idėjų apie didelę stiprią Lietuvą aktualios ir šiandien.

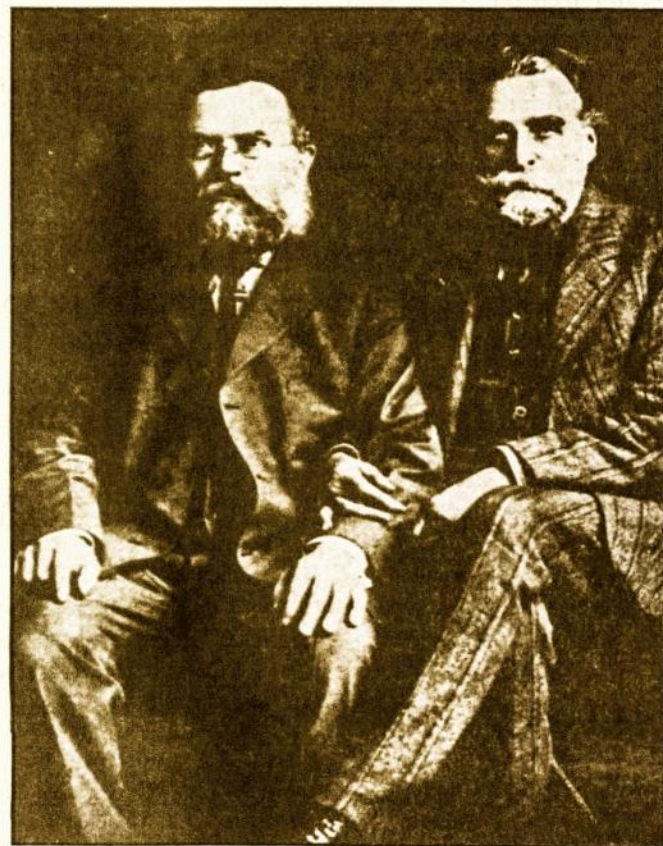
Ne tos pat kartos (Šliūpas gimęs 1861 m., aš "tik" 1882 m.), nevienodo gyvenimo kelio (jo gyvenimas susijęs su "Aušra", Amerikos lietuvių gyvenimu ir laisvamanybe, mano - su Vilniumi, Nepriklausomosios Lietuvos gyvenimu ir kultūros mokslu), nevienodo būdo ir pažiūrų, mudu su Dr. J. Šliūpu retai tesužadavome. Mūsų raštų istorijoje 1920 m. esu pažymėjęs svarbų Dr. Šliūpo vaidmenį Jungtinių Amerikos Valstybių lietuvių tautinėje istorijoje, paskui dėl to paskaitose, spaudoje ir per brooklyniskį pasimatymą (1931 m.) kun. Ant. Miluko gerokai buvau pabartas, kuris laikė tą vaidmenį per daug, be to, paties Šliūpo, esant išpūstą. Antra vertus, pats (1910 m. "Visuomenėje") esu Šliūpo veiklą "Lietuvių tauta senovėje ir šiandien" atštokai supėikęs, kas betgi nekludė mudviem ne tik (bene) 1920 m. baigiantis Kau-

ne sueiti ir gražiai pasikalbėti (aplančiau jį tuomet pas jo dukterį gydytoją Aldoną Jankauskienę), bet ir 1936 m. jo 75-rių metų proga iškilmingame suaktuviniame posėdyje Kauno teatre viešai ir nuoširdžiai pripažinti jo didelius nuopelnus mūsų tautai ir ypačiai JAV lietuviams. Tarp tų 1920 m. ir 1936 m. dar teko man vieną kartą su juo sueiti bei kiek pasikalbėti, bet nenoriu dabintis pavo plunksnomis ir arčiau save rišti su šiuo žymiu, taip išgarsėjusiu mūsų veikėju, nes to artimumo, sakau, nebuvo. Tik likimas lėmė prieš pat jo mirtį man vėl su juo pasimatyti, valandą kitą drauge pasikalbėti. Čia ir noriu kai ką iš tų pasimatymų pateikti tautiečiams.

J. Šliūpas atvyko Berlyną iš Brengeno, kur jis su žmona ir sūnumi buvo apsigyvenęs šio lapkričio mėn. 3 d. (penktadienį). Atvyko atvežtas žurnalisto Petrėno ir lydimas brolio Roko Šliūpo, žinomojo Kauno gydytojo ir veikėjo, žento Siliūno, su kuriu drauge sustojo tame pat viešbutyje "Alexandra" (Mittelstr. 16-17), kuriame ir aš buvau apgyvendintas. Tą pat vakarą gavau su juo susitikti ten pat prie stalo; drauge buvo dar p. p. Petrėnas ir Siliūnas. Dr. Šliūpas pasisakė manęs nepažinęs, ne tik dėl

ilgo (8 metų) mudviejų nesimatymo, bet ir nusiskųsdamas jau 10 dienų beveik nieko nematęs. Ir tikrai, išeidamas iš viešbučio valgyklos, jis vis užkliūdavo čia už kėdės, čia net už stulpo. Nors dėl daktaro išvaizdos p. Petrėnas buvo man pastebėjęs stebėjimą, nesuilačiau p. P. neatšakęs, jog š. man atrodo susenęs ir apsilpęs; nebe tas stipruolis, kuriuo mes gerėdavomės. Priminiau Dr. Šliūpą savo tėvą, kurį jis jau jaunystėje pažinojo, mirus angina pectoris, dėl ko daktaras pastebėjo irgi turis nesveiką širdį, nors anksčiau buvęs labai sveikas ir stiprus.

Tą pat naktį pusę dviejų buvome pažadinti oro pavojaus ženklų ir apie valandą gavome išbūti viešbučio slėptuvėje. Dr. Š., pasirodė, sirenos

J. Šliūpas su J. Basanavičiumi Skrantone, JAV 1913 m.

negirdėjęs, po ilgos kelionės giliai sumigęs ir p. Siliūno tebuvęs priekeltas. Slėptuvėje jis atrodė gana ramus, tik sakėsi prieš slėptuvę,

Nukelta į 6 psl.

Atsisveikinimas su kun. Fricu Skėriu

Dar neseniai minėjome didelio lietuviniško kun. Fricu Skėrio 75 metų amžiaus sukaktį, o dabar tenka rašyti apie laidotuves. Kun. Fricas Skėrys mirė š. m. spalio 18 d. po ilgos ir sunkios ligos. Praėjusiame "EL" numerioje trumpai aprašytas jo gyvenimas. Galima pridėti, kad kun. F. Skėrio sveikata šlubavo jau ilgesnį laiką. Jis sirgo širdies liga. Tačiau dėl to į pensiją nepasitraukė ir dirbo toliau. Jau 1992 metais sužinojo, kad serga vėžiu, bet gydytojai jo dėl silpnos širdies ilgai negalėjo operuoti. Tik po metų jį operavo, bet tai jam daug nepadėjo. Atsirado papildomų ligų. Bet jis dar vis nepasidavė ir norėjo savo tautiečiams toliau tarnauti. 1993 m. rugsėjo 8 d. jis atvyko į gimnaziją atlaikyti kartu su katalikų kapelionu ekumenines pamaldas per Tautos šventę. Bet atvykęs nebeturėjo jėgų dalyvauti pamaldose. Pailsėjęs mokytojų kambaryje, nusiminęs grįžo namo. Tai buvo jo paskutinis apsilankymas gimnazijoje. Po to a. a. kun. Fr. Skėrys gydėsi ligoninėje, grįžo namo ir vėl buvo paguldytas į ligoninę, kol buvo perkeltas į prieglaudą slaugymui. Paskutinį pusmetį jis nebe galėjo kalbėti.

Velionis palaidotas spalio 25 d. Mannheim-Friedrichsfeld kapinėse. Laidojimo apeigas atliko trys kunigai: vietos vokiečių evangelikų kunigas Zeller, iš Lietuvos į laidotuves atvykęs Plikių evangelikų parapijos klebonas kun. Liudvikas Fetingis ir Vokietijos evangelikų liuteronų bažnyčios valdybos pirmininkė kun. Tamara Šmitienė. Pagrindinį pamokslą pasakė kun. Zeller. Jis priminė vokiečių nacių nužudytą teologą Bonhoefer eilėraštį "Von allen Mächten wunderbar geborgen", kuriame kun. Zeller išvelgė paralelių su velionio gyvenimu, jį glaudai apžvelgęs. Apie a. a. kun. Fricu Skėrio nuopelnus liuteronų evangelikų bažnyčiai kalbėjo kun. T. Šmitienė, suminėdama jo visas pareigas: liuteronų evangelikų liuteronų bažnyčios išėivijoje vyriausios tarybos ir Vokietijos tarybos narys, Vokietijos evangelikų liuteronų bažnyčios valdybos pirmininkės antrasis pavaduotojas, "Svečio" ekspeditorius. Taip pat ji paminėjo, kiek daug jis yra rašęs į liutoniškus ir vokiškus laikraščius, dažniausia evangelikų temomis. Kun. T. Šmi-

tenė priminė, kad ji buvo jo mokinė ir vėliau dažnai klausdavo jo patarimo. A. a. kun. Skėrys buvo linksmo būdo žmogus, be kompromisų kovodavo už teisybę, bet visuomet buvo linkęs susitaikyti.

Po to apie 250 į laidotuves susirinkusių liutonių ir vokiečių palaidėjo karstą, prie kurio koplyčioje sargyboje stovėjo tautiniais rūbais pasipuošę Vasario 16-osios gimnazijos mokiniai, į kapines prie duobės. Čia Vokietijos LB valdybos ir Vasario 16-osios gimnazijos vardu kalbėjo gimnazijos direktorius A. Šmitas. Jis pabrėžė, kad atsisveikinama su žymiu išėivijos liutonių, dideliu mažliutonių patriotu, kuris visą savo gyvenimą stengėsi tarnauti Lietuvai. Išėivijoje įsijungė į Vokietijos liutonių bendruomenę, per 20 metų buvo jos taryboje, leidosi taip pat renkas į valdybą ir kitus organus. Visuomet jautė pareigą atstovauti liutoniams evangelikams ir mažliutoniams. Dirbdamas gimnazijoje, a. a. kun. Fricas Skėrys nepasitenkino vien tik pamokų pravedimu, bet labai daug energijos skyrė saviveiklai. Ilgus metus vadovavo aktyviam evangelikų jaunimo rateliui, ruošdavo ekskursijas, Advento šventes, Kalėdų eglutes ir kitus renginius iš pradžių tik evangelikams, vėliau visiems gimnazistams.

Per 30 labai gražių, išpūdingų ir jaukių Kalėdų eglučių jis surengė gimnazijoje. Anksčiau jis išrūpindavo mokiniams galimybę Norvegijoje vaikų stovykloje praleisti vasaras. Jis buvo labai geras organizatorius, viską sąžiningai iš anksto suplanuodavo. Vasario 16-osios gimnazijos mokytojai prarado labai darbštų, energingą ir linksmą bendradarbį. Lietuviškoji visuomenė jo tikrai pasigės, nes daug darbų, kuriuos velionis savaime atlikdavo, liks nepadaryti.

Laidotuvių pabaigą kun. Zeller pranešė, kad kito sekmadienio pamaldos Friedrichsfeldo bažnyčioje bus laikomos už mirusį. Kun. Tamara Šmitienė jau prieš tai paminėjo, kad praėjus sekmadienį visose liutoniškose evangelikų liuteronų pamaldose visame pasaulyje buvo meldžiamasi už a. a. kun. Fricu Skėrį. Velionis paliko liudinią žmoną Anneliesę, dukrą Janiną su žentū, anūką ir seserį.

A. Š.

Mokytojams irgi reikia mokytis

Atviros Lietuvos fondas, įgyvendindamas projektą "Švietimas Lietuvos ateitį", pradeda naują programą "Mokyklų lyderiai". Tai praktinis seminarų ciklas mokyklų vadovams bei mokytojų komandoms. Šis ciklas sudaro keturi savaitės trukmės seminarai per metus, kuriems vadovauja švietimo vadovų specialistai iš JAV ir Vakarų Europos.

Mokyklos, norėdamos dalyvauti šiame seminare, turėjo pateikti Atviros Lietuvos fondui paraišką ir namų darbą "Mūsų mokykla po penkerių metų". Šiame konkurse norą dalyvauti pareiškė ir Kuršėnų L. Ivinskio mokyklos kolektyvas. L. Ivinskio mokyklos namų darbas buvo įvertintas gerai ir mokyklos

atstovai gavo kvietimą dalyvauti pirmajame seminare. Jis vyko Anykščiūose. Į jį atvyko penkiasdešimt mokyklų komandų. Kuršėnų L. Ivinskio mokyklos direktorius R. Bladžinauskis, tai, ką išgirdo bei sužinojo pirmajame seminare, paskleidė savo kolektyve. Tai buvo padaryta pedagoginio-psichologinio žaidimo forma pedagogų vakare. Jo metu mokytojai daug sužinojo apie užsienio švietimo sistemas.

Anglų kalbos mokymo centro L. Ivinskio mokykloje vadovė mokytoja V. Verseckienė papasakojo, kaip teko dirbti ruošiant anglų kalbos specialistus ir nespecialistus Šiaulių pedagoginiame universitete. Šiuose kursuose dirbo aštuonios pedagogės iš Kanados ir aštuonios

mokytojos iš Lietuvos, tarp jų ir mokytoja V. Verseckienė. Ji pasakė:

- Šiuose kursuose mes ne tik mokėme kitus, bet mokėmės ir pačios. Išmokau daug ko. Svarbiausia tai, kad mes sužinojome, jog nemokame išklausti kito, o tai labai nustebino kanadietes. Kanados pedagogės mums aiškino ir praktiškai rodė, kokie turi būti demokratiški santykiai tarp pedagogų ir mokinių.

Kuršėnų L. Ivinskio mokykloje įvyks Šiaulių rajono mokyklų vadovų susirinkimas, jame bus supažindinama su švietimo sistemos naujovėmis. Čia sukaupia nemažai vertingos patirties.

Romualdas Makauskas

Pasimatymas su Dr. J. Šliūpu

Atkelta iš 5 psl.

kurios saugumu nepasitikėjo, aiškiai girdėdamas priešlėktuvinių šaudymų ir bombų sprogimus; šiaip buvo nekalbus, į galą aiškiai snaudė. Grįžęs vėl gerai miegojęs, kaip man iš ryto jis paskui sakė.

Kitą, tikriausiai tą pačią dieną, šeštadienį (lapkričio 4 d.) susitikome vėl su Dr. Šliūpu Lietuvių Globos Įstaigoje, Dr. Paukščio kambaryje. Be mūsų trijų, buvo dar prof. Jurgis Elisonas ir Dr. Balys Matulionis. Dr. Paukštys plačiai paaiškino Dr. Šui savo Įstaigos darbą, sandarą ir veikimo planus, kuriems Š. ne tik čia pritarė, bet ir vėliau, vakare, man tą patį pareiškė. Kviečiamam per radiją pakalbėti į JAV liutonių Dr. Šui Dr. P. paskaitė kelis Berlyno radiofonui kitų jau paskaitytus pranešimus, dėl kurių šis, rodos, nieko nebuvo pastebėjęs. Tik man dėl mano pranešimo padarė pastabą, jog vietoje mano pavartoto prado pats būtų pradmenį pasakęs. Paskui Dr. Š. plačiai mums dėstė, kaip jis žadąs radiofonui kalbėti, labiausiai pagrįsdamas, kokia Lietuvą jis norėtų matyti ateityje. Jis pažymėjo, jog tokia Lietuva, kokia ji dabar kad yra, arba kad ir 1920.VII.12 Maskvos sutarties ribose, jam esanti per mažą, per silpną. Jis noris platesnės, su 8-10 milijonų gyventojų, tad su Latvija ir Gudija ligi Minsko (o gal ir Estija prie to prisidėtų, pridūrė). Tokią Lietuvą jis suprato kantoninę, su atskirų kantonų kalbų ir bendros valstybinės kalbos teisėmis, šviesią, pažangią, tolerantią. Dėl to jam buvo pastebėta, jog radijo paskaitose kad ir nevaržoma sakyti, bet vengiama viso, kas nėra bendra Lietuvos politikos kryptis, tik dar labiau ar mažiau svarstyti dalykas. Nieko nepasakęs dėl šios pastabos, Dr. Š. toliau tik klausinėja Dr. P., kaip ir kur pirmadienį (lapkričio 6 d.) reikšią jam vykti su paskaita, kas reikią aplankyti ir pan.

Mums besikalbant, atvyko fotografas Augustinas, ir Dr. P. pasiūlė mums bendrai nusitraukti. Nuėję į kiek didesnį kambarį, keliose, su Dr. Paukščiu ir prof. Elisonu priekyje, buvome nutraukti drauge su Dr. Šliūpu. Po to p. A. pasiūlė Dr. Šliūpui ir man dar nusitraukti - kiekvienam skyrium. Šl. lyg ir paabejojo, nenorėjo: "Kam reikia dar skyrium"? Aš čia pajaukavau: "Naudokivos, daktare, reta dabar proga - gal daugiau nepasitaikys!" Vienas po kito greit nusitraukėva. Tat ir bus paskutinė Dr. Šliūpo nuotrauka, padaryta kelias minutes vėliau po anos bendrosios mūsų nuotraukos.

Dar kartą mačiau Dr. Šliūpą tą patį vakarą aplankęs jį jo kambariukelyje. Sėdėjo ploščium užsimetęs, nes viešbutyje nebuvo kurenta. Rašė Lietuvių Globos Įstaigai, savo pensijos patvirtinimo reikalu, teikdamas reikalingų apie save žinių. Kad ir parodė man šį savo lapelį pasiskaityti, neįsidėmėjau jo turinio, tik krito man į akis Dr. Š.

pažymėtieji gimimo metai - 1861-iejai, nors anądien man jis buvo pasisakęs dvejais metais esąs už Martyną Jankų jaunesnį, kuriam esą 86 metai, ir Nepriklausomosios Lietuvos vyriausybės daktarui skirtą pensiją - 700 litų. Ant stalo gulėjo dar daktaro jau parengtoji 3 puslapiuose paskaita radijui, kurią jis man čia pat paskaitė. Nors jis ją aiškiai man paskaitė, ir aš atsidėjęs jos klausiausi, o paskui dar daviau jam dėl jos patarimų ir iš viso su Dr. Šl. ją aptarėva, bet nemokėčiau dabar jos turinio plačiau atpasakoti. Kai kas betgi atmintyje tebėra išlikę. Kreipdamasis į Amerikos liutonių, jis nurodė esąs, kaip ir daugelis kitų liutonių, pasitraukęs iš Lietuvos, nenorėdamas būti bolševikų valdžioje, kurią jis čia pat smarkė labai griežtai. Prisipažinsiu, nei nemaniau, kad bolševikinė tvarka taip jam būtų nepriimtina buvusi - tuo tarpu jos pasmerkimas jo lūpose skambėjo giliai įsitikinusio ir nuoširdžiai pasisakančio žmogaus balso garsais.

Pasisakydamas dėl Lietuvos ateities ir ragindamas amerikiečius remti mūsų pastangas nepriklausomybei atgauti, Šliūpas, kad ir neaiškiai, bet nedvejodamas būsimiesiems radijo klausytojams piršo mūsų padermės valstybę, suprasdamas ją ne vien liutonių kalbos kraštą. Kitaip sakant, mūsų pastabą, padarytą pas Dr. Paukštį, jis nuleido niekais, ir tik atsargiau, paskaiton idėjo savo seną, širdyje tvirtai išlaikytą, svajonę - susilaukti liutonių, latvių ir net vakarinių gudų nepriklausomosios valstybės. Juk tai buvo pats seniausias ir gal karščiausias tautiška ir valstybiškai atgijusioje Lietuvoje (gal ir Latvijoje?) liutonių ir latvių visokeriopos, teisingiau pasakius, visiškos vienybės išpažintojas ir skelbėjas! Dar "Aušroje" jis kreipė į latvių savo tautiečių dėmesį, ne be reikalo lankėsi Rygoje, kurioje kadaise ir Simonas Daukantas dirbo. Amerikoje būdamas, palaikė santykius su latvių veikėjais, drauge su jais ir skyrium keldamas liutonių ir latvių politinės liuosybės, kaip anuomet kad sakytą, tad nepriklausomybės reikalavimą. Ten pat jis buvo parašęs ir išspausdinęs pirmąją (ir bene vienintelę ligi šiolei) mūsų kalba Latvių tautos istoriją, tik spausuvei sudėgus sudegė ir bemaž visi šio veikalo egzempliorai, išskyrus kelis, kurie sudaro nepaprastą bibliografinę retenybę. Pirmojo Didžiojo karo metu veikdamas dėl Lietuvos nepriklausomybės Vašingtone ir Londone, neišleido iš akių ir jam jau subrendusios liutoniškai latviškos minties. Jos nustatomas, 1919 m. jis bene pats pasipiršo būti Lietuvos pasiuntiniu Latvijoje, bet lenkų veikiamų Rygos politikų tarpe nerado rimto pritirimo, o ir saviškiams atrodė "nerealus svajotojas". Po to jis pasitraukė iš politikos, virto mokytoju, gimnazijoje literatūros, ir universitete medicinos istorijos dėstytoju, iš čia vėl gavęs pasitraukti jau į "marių krantelį -

Palangos miestelį", dar tebetarnavo visuomenei, ne iš reikalo, ne iš bėdos, tik iš pareigos supratimo, būdamas pensininku ir dvigubu (medicinos ir istorijos) garbės daktaru, tebedirbo Palangos valsčiaus viršaičiu. Tik liutoniškai-latviškoji minis, gal siauriau reiškiamą, gal mažesnių už jį vyrų keliama, tik ne siauriau suprantama "mes esame viena tauta" abiejų tautų visuomenėje toliau tebeugdoma Lietuvių Latvių Vienybės (prof. Volterio, prof. Plakio ir kitų) ir kitų organizacijų bei paskirų veikėjų pastangomis. Šliūpas, pro kurį plaukiant tautiniam ir valstybiniam Lietuvos gyvenimui netrūksta jo balso savo pozicijai viešai ir drąsiai pažymėti (1906 m. Šl. rašinys "Lietuviai, ar geras keliais žengiamie priekin?", 1927 m. jo parašas drauge su keliolikos kitų veikėjų po protestu prieš įsivyravusią tuomet politinę Lietuvos santvarką, vėlesni jo pasisakymai politikos ir kultūros klausimais), šio Antrojo Didžiojo karo pabaigutvėms vis prisitartinant ir Lietuvai jau įžengus į paskutinį (sunkiausių ir kruviniausių) savo likimo bandymą, atsidūręs toli nuo savo krašto varginose išėivio gyvenimo sąlygose, žemėn jau traukiamas senelis - tik gavęs išgirsti apie reikalą dar patarnauti savo tėvynei - savo tautai - na, ir savo padermės žmonėms, susyk pakyla iš ramaus šeimos lizdo ir dieną naktį skubėdamas įpuola į bombarduojamą miestą pasakyti mieliems savo broliams amerikiečiams ir kitiems liutoniams ir nelietuviams tą vieną, seniai jam prie širdies gulinčios svajonės žodį. Nebesuskubo.

Supraskime tai. Ir atsiminkime tai. Griuvu vienas iš Lietuvos ažuolų. Juk toks buvo Dr. Jonas Šliūpas. Ne pravardžiavimosi su negudrais Amerikos klebonėliais, ne atsilikusių nuo mokslo istorinių, etnologinių ir plokščios "laisvamanybės" raštų, menkų veikalu, nereikalingų ir silpnų vertimų rašytojas ir įvairių silpnųjų žmogus turi būti mums atmintinas (ji mes greit pamiršime), tik tas per keliasdešimt metų savo tautai tedirbęs ir jai savo svajones teskyręs Lietuvos vyras.

Pirmadienį, lapkričio 6 d. 8 val. ryto išėjau iš viešbučio stotin vykti iš Berlyno, nesulaukdamas, kol tame pat viešbutyje kambary Nr. 62 8 val. 30 min. J. Šliūpas skirsis su šiuo pasauliu. Apie tai tesužinojau Greifswalde tik po trijų dienų.

P. S. Mažmožis: prieš atsisveikindamas XI. 4 su Šliūpu, atkreipiau jo dėmesį, jog jo rašysena pasidarė labai panaši į basanavičinę, mano labai gerai pažįstamą. Su tuo jis nesutiko, sakydamas: "Basanavičiaus rašysena buvo labai graži ir kitokia, negu mano".

M. Biržiška
Greifswalde (Grypgirijje).
1944.11.11.

("Lietuviai", 1944 m. lapkričio 21 d.)

GUNNEL TRAVEL SERVICE LTD

Siūlo šias paslaugas:

parūpina bilietus kelionėms lėktuvais, laivais, užsako viešbučius.

Organizuojami skrydžiai iš Londono į Vilnių ir atgal:

pirmadieniais trečiadieniais ir šeštadieniais.

Visi skrydžiai - iš Heathrow.

Bilieto kaina - £285.

Skandinavijos Avia Sistema (SAS)

kasdien (išskyrus sekmadienius) organizuoja skrydžius iš Mančesterio (per Kopenhagą) į Vilnių ir atgal.

Bilieto kaina - £320.

Dėl smulkesnės informacijos kreiptis:

**Gunnel Travel Service LTD
Hayling Cottage Stratford St. Mary
Colchester Essex CO7 6JW**

Tel (+44-206) 322033

Fax (+44-206) 322352

Užs. 784

Nėra reikalo perdaryti rato, jei galima pritaikyti stipiną

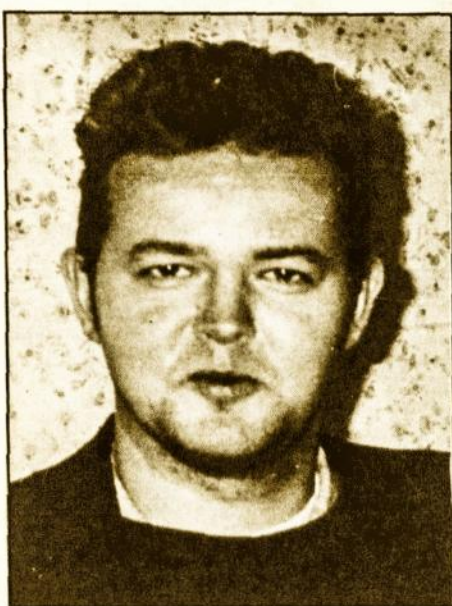
Londone gyvenantis Povilas Markevičius apie užsienio lietuvių jaunimo problemas, jų kongreso organizavimą, apie jų galimą pagalbą Lietuvai

"EL" redakcija gavo 8-ojo Pasaulio lietuvių jaunimo kongreso (PLJK) studijų dienų organizatoriaus Povilo Markevičiaus straipsnį, kuriame jis samprotauja apie kongreso rezultatus, apie tai, kokios naujos idėjos ves lietuvišką jaunumą į 2000-uosius, kas bus Pasaulio lietuvių sąjungos (PLJS) vadovai.

P. Markevičius pažymi, jog gaila, kad studijų dienų metu atsirado labai mažai žmonių, norinčių būti vadovais. "Tie, kurie turėjo tam galimybių, liko šešėlyje, nepanaudodami visų savo sugebėjimų". Naująją PLJS vadovę tapo Ariana Rastauskas iš Argentinos. Ji buvo beveik vienintelė ir geriausia kandidatė šiam darbui. Žinoma, jai reikės nemažai pagalbos šiame darbe. Išrinktas ir naujas PLJS komitetas, kuris vadovaus šiai organizacijai.

P. Markevičius apgailestauja, kad PLJS valdyba kaip kolektyvinė organizacija nustoja veikti. Jis klausia, ar jos veikimo planas yra tolimas, ar apsiriboja tik kito kongreso rengimu, kai jos nariai vėl taps aktyvūs. "Iš dalies tas aktyvumas bus sukeltas panikos ir abejonių, ar visi mūsų nariai turi pakankamai laiko veikti. Be to, kitame kongrese dalyvaus daug naujų žmonių, o senieji jau bus atsisakę veiklos dėl amžiaus ar kitų priežasčių." Todėl P. Markevičius siūlo, kad kongrese turėtų dalyvauti ne tik jauni žmonės, bet ir patyrę kongresų dalyviai, kurių amžius jau viršija 35 metų leistiną ribą, galintys patarti savo jaunesniems draugams. Jis rašo: "Mūsų pasaulinės organizacijos tvarka tokia, kad ji nevienija jau perkopusių jaunimo amžių žmonių. Perkopus tam tikrą amžiaus ribą, tu vargiai ar bedalyvaus jaunimo kongrese, nes galbūt psichologiškai jausiesi per senas dalyvauti jaunimo renginyje. Ta siaura amžiaus riba stabdo visus mūsų darbus, nutraukia jų tęstinumą. Galbūt žodis jaunimas yra atgyvenęs, turint omenyje tai, ką mes, išeiviai, stengiamės daryti ir pasiekti visų mūsų amžiaus grupių, ateities kartų ir mūsų bendruomenės išlikimo labui".

P. Markevičiaus nuomone, praėjusio kongreso studijų dienos iškilo daug optimistinių, naujų idėjų ir jos susirinkusiems pasirodė priimtinos. Tačiau jis turi ir pastabų: "Kongreso studijų dienų programa daugeliui žmonių leido susimąstyti, kodėl jie čia susirinkę, o dažnai ir priminė, apie ką jie mąsto. O ko mes galime tikėtis, neturėdami kongreso rengimo strategijos ir tarpusavio bendravimo idėjų? Tai ne kritika, o tiesiog priminimas, kas mes iš tikrųjų esame kolektyvinės sąmonės prasme kaip išeivija. Kongreso trūkumai tam tikrą prasme kyla dėl trūkumų jo organizacijoje. Mes negalime sau leisti tokios prabangos, kaip kongreso rengimas be aiškios krypties, tiesiog kaip įvykio mūsų gyvenimo kalendoriuje. Būtent kongrese mes apsprendžiame savo ateities uždavinius. Bet iš jo neišplaukia jokia aiški strategija, todėl kyla klausimas, ar kongresas yra teisingas susirinkimas, kurio metu tikimasi sukurti mūsų krypties ateities projektą. Asmeniškai manau, kad kongresas vertingas vien jau tuo, kad jis suburia kartu tiek daug jaunų lietuvių. Tai neturintis lygių įvykis, kurio neverta praleisti. Kas be ko, mes turime būti daug kūrybiškesni ir pakeisti mūsų kongreso "turinį", struktūrą ir sužavėti jaunus žmones jau galbūt pamirštais tikslais. Kodėl? Visų pirma todėl, kad kongresas, be ankščiau išvardintų dalykų, yra rengiamas su dideliais nuostoliais ir jame daug neišnaudotų galimybių. Nuostolių buvo visuomet - tai ir energija, lėšos, kurios sunaudotos rengiant, planuojant, vykdant. Bet ar jie reikšmingi

žiūrint į ateitį? Galbūt jie kyla todėl, kad retas kuris kongreso dalyvis dalyvauja pokongresinėje veikloje. Mes tiesiog pratiname jaunus žmones pabūti kongrese, o po to išnykti einant savo karjeros keliu, tiesa, prisimenant, kad ir aš buvau kongrese ir aš kažką mačiau, kažką dariau".

Kokia mūsų ateitis?

P. Markevičius kviečia visus įsigilinti į išeivijos lietuvių ateities planus ir tada nuspręsti, kas yra jaunimas ir ar jis pajėgus visus tuos planus įvykdyti.

"Kai kurie žmonės sako: "visos mūsų bendruomenės miršta - ką belieka daryti?" Aš nesutikčiau, kad neverta nieko daryti, neverta mąstyti apie ateitį. Žinoma, galima prisijungti prie nemąstančiųjų, neveikiančiųjų, bet ar verta? Ar mūsų jaunajai kartai būdinga energija, ką nors daryti? Ar mes ją paveldėjome? Ar galime sau leisti ją prarasti?", rašo autorius.

"Lietuva dabar yra atvira investicijoms ir pramonė. Banga išeivių ir ne-lietuvių lankosi Lietuvoje, bendrauja, užmezga ryšius visose srityse, nes jie tai gali. Kaip mes galime įsitraukti į tą veiklą, nujausdami ir žinodami, kad tas įsijungimas į Lietuvos veiklą pagelbės mums, mūsų bendruomenėms? Noriu pasakyti, kad kai kurių mūsų problemų sprendimas gali slypėti Lietuvoje. Tai turime įtraukti į savo veiklos planus, apmąstyti. Tai teigiama energija, kurią mes galime pajungti sau - ir ji atsiranda pati savaime. Nėra reikalo perdaryti rato, jei galima pritaikyti stipiną".

P. Markevičius savo straipsnyje iškelia klausimą, kaip Vakaruose išeivija gali padėti savo medžio šakoms - naujai susikūrusioms lietuvių bendruomenėms Rytų Europoje bei vos gyvuojančioms bendruomenėms Pietų Amerikoje. "Kokią apčiuopiamą ir praktinę pagalbą galime jiems suteikti?", klausia autorius.

P. Markevičius primena, kad po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo įvyko jau trys pasaulio lietuvių jaunimo kongresai. Jis klausia: "Koks bus kitas pasaulio lietuvių jaunimo kongresas Amerikoje 1997 m.? Kokiame žmonėm? Koks jo tikslas? Kas visa tai nuspręš?"

Galimybės - ne problemos

Šiame straipsnio skyriuje Povilas Markevičius taip pat samprotauja apie tai, kokios galimybės iškyla pasaulio lietuvių jaunimui. Jo nuomone, kiekvienas jaunas išeivis, ar jis būtų studentas, ar baigęs mokyklą, galėtų pakeisti šį savo gyvenimą taip, kad panaudodamas savo išsilavinimą padėtų Lietuvai, lietuvių bendruomenėms. Autorius skatina lietuvišką jaunimą bendradarbiauti, keistis informacija ir idėjomis bei išradimais tiesiogiai su Lietuvos vyriausybe departamentais, ministerijomis, ambasadamis ir prekybos atstovybėmis. Išeivija gali išspręsti

daug problemų siūlydama Lietuvai savo paslaugas, mąsto autorius. "Žinoma, jei Lietuva to nori". P. Markevičius klausia, kodėl nėra jokio apdovanojimo už geriausią mokslinį pranešimą "Išeivija - kelias į priekį" arba "Kaip Lietuvos nepriklausomybė gali padėti išeivijai?".

Nuo teorijos prie praktikos

Šiame skyriuje P. Markevičius rašo apie tuos jaunuosius lietuvius, kurie yra baigę mokslus ir dalyvavę kongresuose, arba kurie greitai taps profesionalai kokioje nors srityje, ir jų įgytos žinios yra naudingos siekiant tam tikro tikslo. Žinoma, rašo autorius, galbūt neteisinga ir nerealu tikėtis, kad šie jauni žmonės apleis savo karjeras Vakarų šalyse ir nukreips viso gyvenimo darbą Lietuvos ar lietuvių bendruomenės labui. Todėl svarbu tokius žmones sudominti lietuviška veikla, įtraukti juos į lietuvišką organizacijų ratą. "Bet kad tai padarytume, galime sau atsakyti į klausimą, ką turime jiems pasiūlyti", rašo autorius. "Kodėl šie žmonės turėtų aukoti savo vertingą laiką, kai jie savo gyvenimą vertina pagal kitus dalykus - karjeros darymas nėra pasakutinis dalykas jų gyvenime. Juk kiekvienas turi teisę "skirti šiek tiek dėmesio sau".

P. Markevičius mano, kad į PLJS gretas reikėtų įtraukti jaunas lietuvių šeimas, lietuvius, anksčiau dalyvavusius kongresuose, buvusius hipius, kurie jau aiškiai perkoję leistiną PLJS nario amžiaus ribą. Šie žmonės dabar nevaidina jokio vaidmens nei minėtoje lietuviškoje organizacijoje, nei lietuviškoje bendruomenėje, nuo kurios jie yra atitolę. Jie nėra aktyviai įtraukti į išeivijos organizacijų veiklą, nors šie žmonės turi ką pasakyti, remdamiesi savo gyvenimiška ar profesine patirtimi. Autorius samprotauja, kodėl dabartinė jaunimo organizacija atsisakė įvertinti šios kartos žmones, kaip galimus lietuviškos bendruomenės narius. "Galbūt nėra jokių būdų įtraukti juos į veiklą arba mes neturime jiems ko pasiūlyti. Jei jie nepripažįta prievinės kartos, kuri garbingai kovoja už mūsų lietuvišką bendruomenės išlikimą, galbūt jie labiau pritaipytų prie jaunesnės lietuvių išeivių kartos?", klausia P. Markevičius. Kad šios mintys neliktų tik tuščiais samprotavimais, autorius kviečia visus pasiimti savo užrašų knygeles, susirasti tų žmonių telefonus ir paskambinti jiems. "Galbūt rasite būdą, kaip juos sudominti grįžimu į lietuvių bendruomenę. Manau, jog turėtų būti kažkoks projektas, kaip juos sudominti lietuviška veikla." P. Markevičius siūlo užmegzti ir palaikyti ryšius su šiais žmonėmis bei jų šeimomis, plėsti lietuviškos bendruomenės gretas, sukurti duomenų banką ir jį papildyti, "galų gale, įtraukite juos į kito kongreso programą, pakvieskite juos į kongresą".

"Išsivaizduokite, kad kitame pasaulio lietuvių jaunimo kongrese Jungtinėse Amerikos Valstijose 1997 m. bus surengta stovykla, kurioje susiburs žmonės nuo trisdešimties iki penkiasdešimties metų amžiaus, kartu su savo šeimos nariais, dalyvausiančiais kongrese. Tai ne idealistiniai pastebėjimai, nes tokie dalykai jau yra buvę JAV. Tai bus šauni galimybė išbandyti kažką naujo, juolab kad toje šalyje yra daug šeimų, norinčių taip kartu dalyvauti", rašo autorius.

Povilo Markevičiaus nuomone, iš tokių renginių galima daug ko išmokyti. Jie nebūtinai taps taisykle, tai nereiškia, kad būtent tokie kongresai ir bus rengiami ateityje. Autorius mano, kad tai tiesiog padės atskleisti kokybiškiausius idėjas, planams dėl išeivijos tikslų ir ateities.

Lietuvos Raudonojo Kryžiaus komanda varžėsi Britanijoje

Mūsų šalies Raudonojo Kryžiaus draugijos pirmosios pagalbos suteikimo komanda pernai pirmą kartą dalyvavo Europos varžybose, įvykusiose Austrijoje. Tada iš 23 komandų Lietuvai atiteko 19 vieta. Šiemet tokios pat pratybos buvo surengtos Didžiojoje Britanijoje, Canterbury miesto mieste, kuris yra apie 70 kilometrų nuo Londono. Vėl susirinko 23 valstybių pirmosios pagalbos žinovai. Mūsų šaliai, kaip ir pernai, atstovavo "Achemos" akcinės bendrovės (buvusi "Azoto" Jonavoje gamykla) komanda. Joje buvo 9 žmonės. Be varžybų dalyvių į Angliją iš Lietuvos vyko ir būrelis stebėtojų, Raudonojo Kryžiaus draugijos darbuotojų ir entuziastų. Teisėjai buvo pakviesti jonavietė gydytoja Asta Karazijaitė. Plačiau apie varžybas mums papasakojė Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijos respublikinio komiteto socialinės pagalbos skyriaus vedėja Aldona Švilpienė:

- Kiekvienos komandos nariai privalėjo dalyvauti ir parodyti savo sugebėjimus dešimtyje situacijų. Jos buvo artimos natūraliems atsitikimams. Štai prie parduotuvės prekes atgabenąs automobilis netyčia prispaudžia moterį, jai lūžta ranka, šonkauliai, vairuotojas sukrėstas, ji ištin-ka infarktas, šokas ir praeiviui. Ką pirmiausia gelbėti, kaip padėti? Arba tokia padėtis: vyksta banko apiplėšimas, šūviai, sužeisti apsaugos darbuotojai, kraujuoja žaizdos, sužeisti ir praeiviai, kiti smarkiai persigandę. Reikalinga ne tik medicininė, bet ir psichologinė parama. Buvo vienas ir individualus testas: kaip elgtis, kai į pėdą įstringa stiklo šukė.

Lietuvos komanda pasirodė palyginti gerai - užėmė 14 vietą. Pralenktos tokios šalys, kaip Prancūzija, Danija, Olandija, Lenkija ir kitos. O nugalėjo šeiminkai anglai, antri buvo airiai, treči - švedai.

Algimantas Jazdauskas

Sportas

Lietuva pripažįstama pasaulio sporto aviacijoje

Spalio viduryje Antalijos kurorte Turkijoje vyko Tarptautinės aeronautikos federacijos (FAI) 87-oji generalinė konferencija. Konferencijos metu apžvelgti praėjusių metų rezultatai, vyko diskusijos apie pasaulio sporto aviacijos ateitį. Lietuvos aeroklubui įteiktas tikrojo FAI nario ženklas, o jo prezidentas J. Stanaitis patvirtintas FAI viceprezidentu, rašo "Lietuvos rytas". Tarptautinė aeronautikos federacija Paulo Tissandiero diplomu apdovanojo Lietuvos akrobatinio skraidymo federacijos pirmininką, Europos eksčempioną V. Lapėną. Treniruotės metu patekęs į sunkią avariją ir smarkiai nukentėjęs lakūnas nepaprastomis valios pastangomis sugrįžo į gyvenimą ir aviacijos sportą. Prieš trejetą metų Ispanijos lakūnai pasikvietė jį treneriu.

J. Kairys - Pasaulio taurės varžybų vicečempionas

Orlando mieste (JAV) vyko akrobatinio skraidymo Pasaulio taurės paskutiniojo etapo varžybos. Šių varžybų lyderis prancūzas X. de Lapparentas (50 taškų), todėl pagrindinė kova vyko dėl antrosios vietos. Jurgis Kairys finalinio etapo varžybas pradėjo būdamas antroje vietoje (35 taškai). Tik dviem taškais nuo Lietuvos lakūno atsiliko pernai metų Pasaulio taurės laimėtojas prancūzas P. Parisas.

"Lietuvos rytas" rašo, kad šių prestižinių varžybų pernai metų vicečempionas lietuvis Jurgis Kairys lemiamam varžybų etapui ruošėsi Pompano skraidymo centre JAV.

Spalio 29 d. prasidėjusiose varžy-

bose J. Kairio skridimas įvertintas aukščiausiais balais. Antrasis buvo maskvietis N. Nikitiukas, prieš tai buvęs ketvirtosios pozicijoje. Trečiasis - X. de Lapparentas. Sužinoję rezultatus prancūzai tarptautiniam žiuri įteikė protestą, neva, oro sąlygos neatitiko reikalavimų. Nuspręsta etapą įskaityti po antros dienos skridimo. Spalio 30 d. pirmoji vieta buvo pripažinta N. Nikitiukui. Lietuvos lakūnui teisėjai skyrė antrąją vietą. Trečiasis - vengras P. Besenyei. Prancūzams varžybų dieną sugedo jų vienintelis lėktuvas ir jie nedalyvavo skridime.

Galutiniai Pasaulio taurės rezultatai tokie: pirmas - X. de Lapparentas (50 tšk.), antras - J. Kairys (45 tšk.), trečias - N. Nikitiukas (40 tšk.), ketvirtas - P. Parisas (33 tšk.).

LKL antrajame čempionate pertrauka

Ji tęsis iki gruodžio pradžios. Pajėgiausi LKL krepšininkai šiomis dienomis treniruoja Vilniuje, Šarūno Marčiulionio krepšinio mokyklos komplekse, kur surengta kandidatų į šalies rinktinę stovykla. Lietuvos rinktinė lapkričio pradžioje važiuos į Vokietiją, kur žais dvi draugiškas rungtynes su šio krašto reprezentacine komanda, o lapkričio 9 d. Taline sužais atsakomąsias Europos čempionato atrankos varžybas su estais. Vilniaus "Statyba" pertraukos metu planuoja turnė po JAV. Ten numatyta sužaisti aštuonerias rungtynes.

Turnyro lentelėje pirmauja Kauno "Žalgiris" ir "Atletas", trečia - Vilniaus "Statyba". Kitos komandos išsidėsčiusios taip: Kauno "Lavera", Plungės "Olimpas", Šiaulių "Šiauliai", Klaipėdos "Neptūnas", Vilniaus "Sakalai", Šilutės "Šilutė", Panevėžio "Lietkabelis", Kauno NECA.

Litas ir užsienio valiutos

Lietuvos bankas pagal valiutų kursus vidaus ir pasaulio valiutų rinkose nuo 1994 m. lapkričio 4 d. nustatė tokius oficialius lito ir užsienio valiutų santykius:

Valiutos pavadinimas	Litai už valiutos vnt.	Valiutos pavadinimas	Litai už valiutos vnt.
Anglijos svarai sterlingų	6.4970	Latvijos latalai	7.4627
100 Armėnijos dramų	1.0851	1000 Lenkijos zlotų	0.1730
Australijos doleriai	2.9694	Moldovos lėjos	0.9412
Austrijos šilingai	0.3756	Norvegijos kronos	0.6058
100 Azerbaidžano manatų	0.1951	Olandijos guldenai	2.3583
1000 Baltarusijos rublių	0.5554	Prancūzijos frankai	0.7712
Belgijos frankai	0.1285	100 Rusijos rublių	0.1291
Čekijos kronos	0.1454	SDR	5.9722
Danijos kronos	0.6748	Singapūro doleriai	2.7228
ECU	5.0354	Suomijos markės	0.8594
Estijos kronos	0.3346	Švedijos kronos	0.5488
100 Ispanijos pesetų	3.1703	Šveicarijos frankai	3.1679
100 Italijos lirų	0.2571	10000 Ukrainos karbovancų	0.5036
100 Japonijos jenų	4.1089	Uzbekijos sumai	0.1739
Kanados doleriai	2.9484	100 Vengrijos forintai	3.7078
Kirgizijos somai	0.3791	Vokietijos markės	2.6434
100 Kazachijos tengių	8.0241		

Litas į bazinę valiutą ir bazinę valiutą į litus bankai keičia patvirtintu oficialiu kursu - 0.25 JAV dolerio už 1 litą, imdami ne didesnę nei Lietuvos banko nustatytą atlyginimą už keitimo operacijas. Kitas valiutas bankai perka ir parduoda pačių bankų nustatytais kainomis.

EUROPOS LIETUVIS

EUROPE'S LITHUANIAN - Lithuanian weekly

REGISTERED AS A NEWSPAPER AT THE POST OFFICE

Printed and published by Lithuanian Association in Gt. Britain and Lithuanian House Ltd., 2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT, England
Tel.: 071-727 2470 Fax: 071-792 8456 ISBN 0901941 45X

Prenumeratos kaina metams: Didžiojoje Britanijoje - 40 svarų;

Vokietijoje - 100 DM. Lietuvoje - 190 Lt. Visur kitur - 40 sv.

Vienoje skiltyje įdėto skelbimo kaina 10 sv. (minimumas). Didėsni skelbimai atitinkamai brangiau. Už laikraštį kieno nors spausdinamų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija nesiima atsakomybės.

Redaguoja redakcinis kolektyvas. Vyr. redaktorius Vladas Dargis

Redakcija rankraščius taisy ir trumpina savo nuožiūra. Nepanaudoti rankraščiai, jei iš anksto nesusitarta, negrąžinami.

Atspausdinti straipsniai išreiškia autorių, ne redakcijos ir leidėjo nuomonę.

Redaktorius Mindaugas Milieška

Lietuvių Kronika

"EUROPOS LIETUVIS" SPAUSDINAMAS VILNIUJE

Šis "EL" Nr. 44 išsiųstas iš Vilniaus lapkričio 7 d.

Siųsdami "EL" prenumeratą pažymėkite:

"Europos lietuvio" administracijai, 2 Ladbroke Gardens,

London, W11 2PT.

Tel.: 071-727 2470 Faksas: 071-792 8456

"EL" redakcijos adresas Vilniuje: A. Strazdelio 1, Vilnius 2600, Lietuva.

Tel.: 622 466 Faksas: 614 984. SL 1436. Tiražas 2000 egz.

Spausdina: Poligrafinių paslaugų įmonė, A. Strazdelio 1, Vilnius.

LONDONE

PAMALDOS SODYBOJE

Šių metų lapkričio 27 d., sekmadienį, DBLS Sodybos skyrius Sodyboje rengia garbingas pamaldas prisiminti Lietuvos kariuomenės šventę.

Bus užkandžių ir arbatos.
Prašome apsilankyti.

DBLS Sodybos skyriaus valdyba

BRADFORDE

KARIUOMENĖS ŠVENTĖS MINĖJIMAS BRADFORDE

Lapkričio 19 d., šeštadienį, 5 val. p. p. Vyties klubo salėje rengiamas Lietuvos kariuomenės šventės minėjimas.

Programoje: p. St. Kasparo (iš Londono) paskaita.

Bus ir meninė programėlė.

Po minėjimo - arbatėlė visiems dalyviams.

Prašome visus vietinius ir apylinkės lietuvius dalyvauti.

Lietuvių klubo "Vytis" ir DBLS Bradforde skyriaus valdyba

MANČESTERYJE

KARIUOMENĖS ŠVENTĖ

L.K.V. S-gos "Ramovė" Mančesterio skyrius lapkričio 26 d., šeštadienį, 6 val. vakaro Lietuvių klube, 121 Middleton Rd., Manchester, rengia Kariuomenės šventės minėjimą

Programoje: H. Vaineikis skaitys paskaitą, bus meninė dalis.

Ramovėnai ir visi apylinkės tautiečiai kviečiami šiame minėjime gausiai dalyvauti.

Ramovėnų skyriaus valdyba

KULTŪRINIŲ KELIŲ

Šeštadienį, lapkričio 12 d.,

LANKĖSI "EL" REDAKCIJOJE

Šią vasarą Tėvynėje lankėsi "EL" skaitytojas M. Kinzauskas su žmona Elfrieda. Jie gyvena Vokietijoje ir per vietinę organizaciją "Nuskriaustiesiems paremti susivienijimas" kasmet surenka ir į Lietuvą atveža labdaros siuntas.

M. Kinzauskas yra Lietuvos Raudonojo Kryžiaus atstovas ir turi Lietuvos sveikatos ministerijos įgaliojimus labdaros siuntas įvežti į Lietuvą. Lankydamsis "EL" redakcijoje M. Kinzauskas papasakojo apie savo kelionės po Lietuvą išpūdžius. Jis paklausė: "Kas atsitiks su tais žmonėmis, kurie nesu-

spėjo praturtėti?" Ponia Elfrieda sakė, jog jai čia labai patinka, bet stebėjosi esančia bloga ekonomine padėtimi. "Lyg po karo," - sakė ji.

Kinzauskų mąstymu, labdarų siuntų kiekis ateityje sumažės, nes jų pristatymas vis brangsta, o sieną pervažiuoti labai sudėtinga ir sunku.

M. ir E. Kinzauskų labdaros siuntimais remiami Dotnuvos kapucinų vienuolynas, vaikų invalidų namai Telšiuose, Alytaus ligoninė. M. Kinzauskas pagyrė Alytaus miesto merą, kuris jiems labai padeda labdaros darbe.

ELI

7.30 p. m. Coventry Central Library ruošia literatūrinį ir folklorinį vakarą, pavadintą "Out from The Curtain".

Vakaras įvyks Central Library, Smefford Way, Coventry.

Pasirodys DBLS ansamblis "Gimtinė", kuriam šiuo metu vadovauja Vida Gasperienė.

Dalyvaus aktorė Z. Šlekytė-Roche, ji skaitys lietuvišką poeziją.

Bus R. Popikienės lietuviškų audinių paroda.

Vida Gasperienė

DBLS kultūrinių reikalų vedėja

DERBY

KARIUOMENĖS ŠVENTĖS MINĖJIMAS

Pranešame, kad š. m. lapkričio mėn. 27 d., sekmadienį, DBLS Derby skyrius rengia Kariuomenės šventės minėjimą.

Minėjimas įvyks 2 val. p. p. Ukrainiečių klubo patalpose, 27 Charnwood Str., Derby.

Programoje oficialioji dalis su p. J. Maslauskos paskaita.

Po minėjimo bus aptariami įvairūs skyriaus bei kiti bendrai lietuviškieji reikalai.

Visus vietas bei apylinkės tautiečius ir svečius maloniai kviečiame į minėjimą gausiai atsilankyti.

DBLS Derby skyriaus valdyba

PADĖKA

Norėčiau per "Europos lietuvio" laikraštį padėkoti ponui Vytaui Pliopai ir jo šeimai iš Anglijos.

Dėka jų finansinės bei kitos paramos turėjau galimybę atvykti ir praleisti mėnesį laiko "Queen Mary's University Hospital" nudegimų centre. Viešnagės metu įgytos Anglijoje žinios yra naudingos ir bus panaudotos gydant ligonius Lietuvoje.

Su pagarba

Jurijus Klebanovas

Respublikinio nudegimų centro prie Kauno akademinių klinikų vadovas

Wolverhamptone mirė Juozas Vosvaldas. Buvo maždaug 72 m. amžiaus, gimęs Tauragėje. Su lietuviais nebendravo.

A. I.

PASAULYJE

Popiežiaus kelionės

Spalio 16-ąją sukako 16 metų nuo popiežiaus Jono Pauliaus II - Karolio Voitylos išrinkimo 264-uju apaštalo Šv. Petro įpėdiniu ir visuotinės Bažnyčios ganytoju. Ta proga Vatikano radijo dokumentacijos skyrius parengė Šv. Tėvo apaštalinę kelionę savaitę. Nuo pontifikato pradžios iki šios dienos Jonas Paulius II atliko 62 užsienio apaštalinės keliones, apėmė 113 pasaulio valstybių, 527 miestus. Užsienio kelionių metu pasakė 1926 kalbas. Per tą patį laiką Šv. Tėvas taip pat atliko 116 apaštalinę kelionių po Italiją. Šių kelionių metu Jonas Paulius II įveikė 933 935 kilometrų atstumą, tai yra 23 su puse karto daugiau už Žemės rutulio perimetrą arba 2,42 karto daugiau už atstumą tarp Žemės ir Mėnulio.

Katalikiškų mokyklų mokinių tėvų rūpestis

Romoje įvyko Europos katalikiškų mokyklų mokinių tėvų asociacijos kongresas. Jo baigiamajame dokumente pabrėžiama, jog siekiant ugdyti krikščionišką vaikų laikyseną būtinas glaudus, aktyvus bei nuolatinis šeimos ir mokyklos bendradarbiavimas. Dokumentas taip pat apibrėžia tėvų, mokyklos ir valdžios institucijų atsakomybės bei kompetencijos sritis. Nutarta įsteigti Formacijos ir tyrimų centrą, kuris skatintų bendradarbiavimą tarp įvairių tautybių tėvų ir duotų galimybę keistis idėjomis bei patirtimi.

Šiuo metu minėtoji asociacija jungia Italijos, Vokietijos, Prancūzijos, Olandijos, Airijos, Ispanijos ir Portugalijos katalikiškų mokyklų mokinių tėvus.

Pasitarimas Varšuvoje

Varšuvoje surengtas Vidurio ir Rytų Europos Bažnyčių atstovų pasitarimas. Dalyvavo 30 vyskupų iš visos postkomunistinės Europos. Kalbėta apie Bažnyčios patirtį komunizmo dešimtmėčiais, priespaudos metais naudotas aktyvaus ir pasyvaus pasipriešinimo formas.

Reikalaujama panaikinti mirties bausmę

Belgijos flamų federacinė vyriausybė parengė projektą įstatymo, pagal kurį Belgijos Flandrijos teritorijoje būtų panaikinta mirties bausmė. Belgija, kaip žinoma, yra federacinė valstybė, susidedanti iš dviejų autonominių - flamų ir valonų - regionų ir sostinės - Briuselio srities. Belgijos federacinis parlamentas kol kas nesvarstė mirties bausmės panaikinimo krašte, tačiau, jei ji būtų panaikinta Flandrijoje, savaime iškiltų reikalas svarstyti mirties bausmės panaikinimą visoje Belgijos teritorijoje. Čia reikia pridurti, kad, nors galioja mirties bausmė Belgijoje, tačiau praktiškai jau kelis dešimtmečius visų mirties nuosprendžių vykdymas atidedamas ir gana greit mirties bausmė pakeičiama kalėjimo iki gyvos galvos bausme.

Belgijos Flandrijos vyriausybės iniciatyvą paskatino spalio 4 dieną Europos Tarybos paskelbta rezoliucija, kurioje reikalaujama, kad visose valstybėse - Europos Tarybos (ET) narėse būtų panaikinta mirties bausmė. Iš 32 ET priklausančių valstybių mirties bausmė kasmet vykdoma penkiose: Bulgarijoje, Estijoje, Lietuvoje, Lenkijoje ir Turkijoje. Mirties bausmė vykdoma ir kitose šešiose Europos valstybėse, kurios nėra ET narės: Albanijoje, Baltarusijoje, Latvijoje, Moldovoje, Rusijoje ir Ukrainoje.

1993 metais Europoje buvo įvykdyti 63 mirties nuosprendžiai: 3 Lietuvoje, 28 Baltarusijoje, 21 Rusijoje ir 10 Albanijoje. Šiuo metu Europoje 575 myriop pasmerkti kaliniai laukia nuosprendžio įvykdymo.

Vatikano radijo lietuviškų laidų redakcijos žinios

LIETUVIŲ ŠV. KAZIMIERO BAŽNYČIA LONDONE

21 The Oval, E2 9DT
rytinėje Londono
centro dalyje.

Įėjimas iš Hackney Road.
Tel. 071 739 8735
Pamaldos sekmadieniais -
9 ir 11 val.

Artimiausia požeminė stotis -
Bathnal Green centrinė linija.
Autobusai iš miesto centro:
26, 48, 55.

PAMALDOS

Bradforde - lapkričio 6 d., 12.30 val.

Nottinghame - lapkričio 6 d., 11.15 val., Židinyje. Po jų lankome lietuviškas kapines Wilford Hill.

Eccles - lapkričio 13 d., 12.15 val.

Nottinghame - lapkričio 13 d., 11.15 val., Židinyje.

Derbyje - lapkričio 19 d., 14 val., Bridge Gate.

Nottinghame - lapkričio 20 d., 11.15 val., Židinyje.

Nottinghame - lapkričio 27 d., 11.15 val., Židinyje.

KALĖDŲ VAKARIENĖ IR ŠOKIAI SODYBOJE

DBLS Sodybos skyrius ruošia
Kalėdų vakarienę ir šokių
gruodžio 3 d., šeštadienį, 7.30 p.m.

Skambės muzika (akordeono ir gitaros).

Įėjimas su bilietais (kaina £13).

Bus ir loterija. Bilietai parduodami sodyboje.

"EUROPOS LIETUVIO" KALENDORIUS

1995 m. sieninis, kasdien nuplėšiamais lapeliais kalendorius yra graži dovana visiems.

364 psl. prirašyti apie mokslą, literatūrą, lituanistiką ir šiaip įdomumus, suteiks malonaus pasiskaitymo. Dienos sužymėtos ryškiais skaičiais.

Sieninio kalendoriaus kaina su persiuntimu £7.50, "Europos lietuvio" skaitytojams - £5.

1995 m. "EL" kalendorių užsisakyti galima:
"EL" Administracija, 2 Ladbroke Gardens,
London W11 2PT, England.

Vykstantiems į užsienį "EL" pataria gerai apsidausti, kas padės išvengti ligos ar kitos nelaimės atveju susidariusių išlaidų, ir linki geros bei atmintinos kelionės!